

Turkish Translation of the "Confessio Augustana",

translated by

Asst. Prof. Dr. Kaan H. Ökten,

Maltepe University, Istanbul

(kaanokten@maltepe.edu.tr)

Confessio Augustana ¹

"AUGSBURG İMAN İKRARI"

1530 Yılında Augsburg Diyeti'nde

Emperyal Majesteleri V. Karl'a

Sunulan İman İkrarı

En yenilmez İmparator, *Caesar Augustus*², en şefkatli Efendimiz: Emperyal Majesteleri³; Hıristiyan adının ve dininin en merhametsiz, nesillerden beri süregelen ve kadim düşmanı olan Türkler'e karşı alınacak tedbirleri müzakere etmek ve güçlü ve devamlı bir askeri önlem olarak Türkler'in azgınlıklarına ve saldırılarına etkin biçimde karşı koyabilmek amacıyla ve ayrıca kutsal dinimizin ve Hıristiyan imanının bazı meseleleriyle ilgili ihtilafların, yani din konusundaki tarafların görüş ve hükümlerin, tarafların da huzurda bulunduğu bir ortamda dinlenmesi; sevecenlik, hoşgörü ve nezaket içerisinde görüş ve hükümlerin dikkate alınıp değerlendirilmesi, bu suretle de her iki tarafın yazılı eserlerinde bulunan ve farklı biçimlerde anlaşılmış bulunan meselelerin ortadan kaldırılması ya da gerekli düzeltmelerin yapılması, söz konusu meselelerin çözümlenerek tek bir basit hakikatin ortaya çıkmasını sağlayacak ve bir Hıristiyan uyumunu oluşturarak, taraflarca ileride tek ve saf bir dinin kutlanabilmesi ve sürdürülebilmesi, tek bir Mesih'in altında bir bütün olduğumuzdan ve O'nun emirleri altında savaştığımızdan tek bir Hıristiyan Kilisesi içinde birlik ve uyum içinde yaşanabilmesi maksadıyla Augsburg'da bir İmparatorluk Diyeti toplamışlardır.

¹ Kaan H. Ökten, **Reformasyon Dönemi Siyasal ve Dinsel Düşünce Tarihine Giriş**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003, s. 280-332.

² Latince olup "kudretli kayzer" anlamındadır ve Roma İmparatorlarını nitelendirmek için kullanılan resmi sıfattır.

³ Buradaki "Emperyal Majesteleri" tabiri, "devletli sultanım" ya da "devletli şahaneleri" tabirine denk gelebilen bir ifadedir. Metnin tercümesinde "emperyal" ve "majesteleri" kavramlarını aynen muhafaza ettim.

Aşağıda imzası bulunan biz Elektör⁴ ve Prensler, bize katılan diğerleriyle birlikte, adı geçen Diyet'e öteki Elektör, Prens ve Mevki Sahipleri ile beraber çağırılmış olduğumuzdan, bu Emperyal Emre itaatkar biçimde uyarak hemen Augsburg'a geldik ve bir övünme olarak algılanmaması rica ederek Augsburg'a ilk gelenler arasında bulunduğumuzu bildirmek istedik.

Augsburg'daki Diyet'in de hemen başlangıcında Emperyal Majesteleri Elektör, Prens ve İmparatorluğun öteki Mevki Sahiplerine başka konuların yanında, bir Emperyal Ferman yayımlayarak, İmparatorluğun çeşitli Mevki Sahiplerinin Almanca ve Latince dillerinde olmak üzere kendi fikirlerini ve yargılarını toparlayıp arz etmelerini emretmiştir. Bunu takip eden Çarşamba günü, ciddi mütalaalardan sonra Emperyal Majestelerine bir yanıt verildi ve tarafımıza ait İman İkrarı'nın arz edilmesi uygun görüldü. Emperyal Majestelerinin arzularına uygun olarak din konusunda vaizlerimizin ve bizzat kendimizin İman İkrarı'nı sunuyor ve Kitabı Mukaddes ve pür Tanrısal Kelam'dan mülhem hangi akaidin kendi topraklarımızda, dükalıklarımızda ve şehirlerimizde günümüzde ilan edildiğini ve kiliselerimizde okutulduğunu arz etmeye karar verildi.

Adı geçen Emperyal Fermana uygun olarak, İmparatorluğun öteki Elektör, Prens ve Mevki Sahipleri Latin ve Alman dillerinde buna benzer yazılı eserler arz ettikleri ve din konusunda kendi fikirlerini ortaya koydukları takdirde, adı geçen biz Prensler ve onların dostları, siz Emperyal Majestelerinin, en şefkatli Efendimizin önünde onurlu biçimde yapılabildiği ölçüde bir orta yol bulabilmek amacıyla bütün muhtemel yol ve imkanlar hakkında dostça müzakerelerde bulunmaya ve herhangi bir düşmanca çatışmaya mahal vermeksizin her iki taraf arasındaki meseleleri barışçıl biçimde tartışmaya, Tanrı'nın yardımıyla ihtilafımızı gidermeye ve tek ve uyumlu bir dine geri dönmeye hazır olduğumuzu beyan ederiz. Zira hepimiz, tek bir Mesih'in altında bir bütün olduğumuz ve O'nun emrinde savaştığımız ve ayrıca Emperyal Majestelerinin fermanında da belirtildiği için tek bir Mesih'e iman etmeli ve her şeyin Tanrı'nın hakikatine uygun olarak uygulanmasını sağlamalıyız. Tanrı'dan, en içten dualarımızla niyaz etmesini yalvardığımız şeyler bunlardır.

Fakat diğer tarafı oluşturan Elektör, Prens ve Mevki Sahipleri konusunda, bu din meselesini Emperyal Majestelerinin uygulanması için bilgece yol gösterdiği biçimde, yani karşılıklı olarak yazılı eserler sunularak ve karşılıklı görüşmelerde itidalli davranarak ele alındığında herhangi bir ilerleme sağlanmadığı ya da hiç bir sonuç alınmadığı durumlara karşı bir önlem olarak, sarih bir ifade beyanını huzurlarınıza arz ederiz ki, bizlerden buraya gelmiş bulunan hiç kimsenin Hıristiyan uyumuna hanel getirmeye niyetli olmadığını ispatlamak amacımızdır. Tanrı'nın yardımıyla ve vicdanı iyi olan herkesin uygulayacağı biçimde dine yönelik samimi bir sevgi ve kıskançlık duyan Emperyal Majesteleri ile

⁴ İmparator seçiminde oy verme hakkına sahip olan "Kurfürst"ler.

İmparatorluğun öteki Elektör ve Mevki Sahiplerinin söz konusu hususta görüşlerini tarafsız biçimde arz edenlere kulak vereceklerine, kendileri için notlar alma lütfunu göstereceklerini ve söz konusu hususa dair konuları bizim ve yoldaşlarımızın arz ettiği bu İkrar'dan anlayacaklarına güvenimiz tamdır.

Ayrıca Emperyal Majestelerinin sadece bir kere değil birçok kere Elektör Prenslere ve İmparatorluğun Mevki Sahiplerine ve ayrıca M.S. 1526 yılında Speyer'de toplanan Diyet'e yüksek lütuflarıyla işaret ettikleri ve Majestelerinin Emperyal Fermanı'nın şekline ve talimatlarına uygun olarak ilan ve ifşa edildiği üzere, söz konusu dinsel hususlarda Majestelerinin bildiği belirli sebeplerden dolayı, din hususunda bir karara varmak istemedikleri ve herhangi bir karar alamadıkları, buna karşılık Emperyal Majestelerinin Roma'daki Papa'nın huzurunda bulunan Temsilcinin bir Genel Konsil'in toplanması için gayret gösterdiği vakidir. Aynı husus, bundan bir yıl önce Speyer'de toplanan en son Diyet'te de kapsamlı biçimde ilan edilmiştir. Orada Emperyal Majesteleri, dostumuz ve şefkatli Efendimiz Bohemya ve Macaristan Kralı Ferdinand aracılığıyla ve ayrıca Emperyal hatipler ve görevliler yardımıyla diğer hususların yanında şunları da ilan etmişlerdir: Bir Konsil'in toplanması hususunu Emperyal Majesteleri dikkate almışlardır; Majestelerinin İmparatorluk Temsilcisinin ve ayrıca Ratisbon'da toplanan Emperyal Müşavirlerin ve Başmüşavir ile diğer Mevki Sahipleri Delegasyonunun bir Konsil çağırısında bulunulması teklifi hakkında düşündüklerini; Emperyal Majestelerinin dahi bir Konsil'in toplanmasının uygun olacağına hükmettiklerini; Emperyal Majesteleri ile Roma'daki Papa arasında anlaşılması gereken hususların çözümlenme aşamasında olması ve Hıristiyan uzlaşısının yakın olması sebebiyle Roma'daki Papa'nın bir Genel Konsil toplanması hususunda hem fikir olacağından şüphe duymadıklarını; Papa'nın bir Genel Konsil toplanması hususunda Emperyal Majestelerinin bizzat gayret göstereceğine ve bunun bir mektup aracılığıyla ilan ve ifşa edileceğine işaret etmişlerdir.

Öyleyse bizimle öteki taraflar arasındaki din hususundaki ayrılıkların dostane ve hayırlı biçimde çözümlenememesi durumunda Emperyal Majestelerine burada, itaatkarane biçimde, daha önce yaptıklarımıza ek olarak sözü edilen genel ve hür bir Hıristiyan Konsili'ne katılmamızı ve orada kendi davamızı savunma önerisini arz ederiz. Böyle bir Konsil'in toplanması için her zaman uygun bir faaliyette bulunmuş ve bu konuda Emperyal Majestelerinin hükümranlığı sırasında toplanan Emperyal Diyet'lerde Elektör, Prens ve İmparatorluğun öteki Mevki Sahipleri açısından hep bir oybirliği sağlanagelmiştir. Böyle bir Genel Konsil'in toplanması için ve aynı zamanda da Emperyal Majestelerinin Makamına bundan önce de bütün örf ve adetlere uygun biçimde irademizi beyan ve dileklerimizin en büyüğünü ve önemlisini arz etmiştik. Hem bir Konsil'in toplanması çağırısına hem de Emperyal Majestelerinin dikkatlerine arz ettiğimiz bu çağrıya halen sadığız. Bu veya başka bir belge, söz konusu çağrımızdan feragat ettiğimiz

anlamına gelmediği gibi böyle bir şeyi amaçlıyor da değiliz, ta ki, bizim ile öteki taraf⁵ arasındaki mesele en son Emperyal Ferman'a uygun olarak dostane ve hayırlı biçimde çözüme kavuşsun, huzura erdirilsin ve bir Hıristiyan uyumu oluşturulsun. Bu konuda, burada dahi, daha önce söylediklerimizi ciddi ve vakur biçimde ilan ve ifşa ederiz.

Bölüm I

İmana ve Akaide Dair Maddeler

Madde 1

Tanrı'ya Dair

Ortak kabule göre Kiliselerimiz, Tanrısal Cevherin Birliği'ne ve Üç Kişi'ye dair İznik Konsili'nde yayımlanan tebliğin doğru olduğunu ve hiçbir şüpheye mahal bırakılmaksızın buna iman edilmesi gerektiğini öğretirler. Başka bir deyişle, adına Tanrı denen ve kendisi Tanrı olan tek bir Tanrısal Cevher mevcuttur: ebedidir, biçime sahip değildir, parçaları yoktur, sonsuz kudrete, hikmete ve fazilete sahiptir, bütün cisimlerin Yaratıcısı ve Koruyucusudur, hem görünür ve hem de görünmezdir. Bununla birlikte üç Kişi vardır, aynı cevhere ve kudrete sahip olan, ebedilikte eş olan: Tanrı Baba, Tanrı Oğul ve Tanrı Kutsal Ruh. Kiliselerimizde "kişi" kavramı, Kilise Babaları'nın kullandığı biçimde kullanılmaktadır: Kişi, birisinin bir parçasına ya da niteliğine işaret etmeyip bizzatı varolandır.

Kiliselerimizde, bu akideye karşı ortaya çıkmış olan, İyi ve Şeytani olmak üzere iki ilkedden hareket eden Manicilik gibi bütün mülhidler kınanmaktadır, ayrıca Valentinusçular, Aryanlar, Eunomiyanlar, Müslümanlar ve benzerleri de kınanmaktadır. Kiliselerimiz, tek bir Kişi'nin bulunduğunu iddia eden ve Kelam ile Kutsal Ruh'un ayrı Kişi'ler olmayıp "Kelam"ın dile gelmiş kelimeye, "Ruh"un ise cisimlerde yaratılan harekete işaret ettiğini sofistçe ve imansızca savunan eski ve yeni bütün Samosatenleri de kınanmaktadır.

Madde 2

İlk Günaha Dair

Kiliselerimizde, Adem'in düşüşünden beri doğal yolla doğan bütün insanların günahkar doğduğu, yani Tanrı korkusundan yoksun, Tanrı'ya güveni olmayan ve şehvetle dolu oldukları öğretilir. Bu hastalığın ya da doğuştan gelen, Vaftiz ve Kutsal Ruh aracılığıyla yeniden doğmamış olanlara halen daha lanet ve ebedi ölüm getiren kusurun hakikaten bir günah olduğu öğretilir.

⁵ "Öteki taraf" olarak kastedilenler Katoliklerdir.

Kiliselerimizde, doğuştan gelen bu fesadın bir günah olduğunu inkar eden ve Mesih'in faziletinin ve hayrının ihtişamını karalamak için insanın bizzat kendi gücü ve aklı ile Tanrı önünde suçlarından mazur olabileceğini savunan Pelagiusçular kınanmaktadır.

Madde 3

Tanrı'nın Oğluna Dair

Ayrıca Kiliselerimizde, Kelam'ın yani Tanrı'nın Oğlunun, kutsal Bakire Meryem'in karnında insan biçimini aldığı, Tanrısal ve insani olmak üzere iki tabiatının bulunduğu, bunların birbirinden ayrılmaz biçimde tek bir Kişi, tek Mesih, hakiki Tanrı ve hakiki insan olarak birlikte olduğu, Bakire Meryem'den doğduğu, gerçekten çile çektiği, çarmıha gerilip öldüğü, gömüldüğü, Baba'yı bizimle barıştıracığı ve sadece ilk günahattan değil insanların bütün günahlarından arınması maksadıyla kurban olduğu öğretilmektedir.

Ayrıca O, cehenneme inmiş ve üçüncü günü dirilmiştir. Ardından O, Baba'nın sağ tarafındaki yerini almak ve bütün mahlukata egemen olmak ve idare etmek, O'na inananların kalplerine Kutsal Ruh'u göndererek onları kutsamak, onlara hükümrân olmak, onları teselli etmek ve sevindirmek, onları Şeytan'a ve günahın kudretine karşı savunmak üzere göğe yükselmiştir.

Aynı Mesih, açıkça anlaşılacak biçimde yeniden gelecek ve Havarilerin Akidesi'nde gösterildiği üzere canlıları ve ölüleri vs. mahkeme edecektir.

Madde 4

Suçtan Mazur Olmaya Dair

Ayrıca Kiliselerimizde; insanların, kendi kudretleriyle, marifetleriyle ya da eserleriyle Tanrı önünde suçlarından mazur⁶ duruma gelemeyecekleri, aksine Mesih'in kendi hatırı için hür biçimde suçları mazur gördüğü, bunun için imanın şart olduğu, bu imanın kerem ve lütufla karşılandığına inanılması gerektiği, Mesih'in bizzat ölerək bizim günahlarımızı affettiği ve böylece iman sahiplerinin günahlarının Mesih'in kendi hatırı için affedildiği öğretilmektedir. Tanrı, Mesih'e iman yoluyla iman aşamasına varanların tümünü doğruluğa erdirtmektedir (Aziz Pavlos'un buyurduğu gibi: *Romalılar'a Mektup* 3 ve 4).

Madde 5

Papazlığa Dair

Bu imana sahip olmamızı sağlamak amacıyla, İncil'in (*euangelion*) öğretilmesi ve Sakramentlerin icra edilmesi için papazlık kurumu ihdas edilmiştir. Zira Kelam ve

⁶ "Mazur olma, mazuriyet": Almanca'sı *Rechtfertigung*, İngilizce'si *justification*, Latince'si *iustificatio*. Günahlardan aklanma, temiz olma ve Tanrı katına bu paklanmış halde çıkma, O'nun önünde mazuriyet sahibi olma demektir.

Sakramentler aracılığıyla ve onları birer araç gibi kullanarak Kutsal Ruh, iman kazandırmak için faaliyet haline geçer. İncil'i, yani Tanrı'yı, içlerinde duyanların şahsi hatırları için değil, Mesih'in hatırı için inayete eriştiklerine inananlar Tanrı önünde mazur duruma gelir.

Kiliselerimizde, cisimleşmiş Kelam olmaksızın, insanların kendi hazırlıkları ve gayretleriyle Kutsal Ruh'un insanlara geldiğini düşünen Yeniden Vaftizciler (Anabaptistler) ve diğerleri kınanmaktadır.

Madde 6

Yeni İtaate Dair

Ayrıca Kiliselerimizde, bu imanın iyi meyveler vereceği, Tanrı tarafından emredilen hayırlı işler yapmanın lüzumlu olduğu, çünkü Tanrı'nın iradesinin bu yönde olduğu, ama Tanrı önünde suçlardan mazur olabilmek için bu iyi işlere güvenmenin doğru olmadığı öğretilmektedir. Günahların affı ve Tanrı önünde mazur olabilmek, imanın vesayeti altındadır, Mesih'in sözlerinde buyurulduğu üzere: "Buyurulan her şeyi yaptığınızda, 'Biz yararsız uşaklarız' deyin" (*Luka 17:10*). Aynı şeyi Kilise Babaları da öğretmektedir. Örneğin Ambrosius der ki: "Mesih'e iman edenlerin kurtulması, günahlarından karşılıksız affedilmesi, herhangi bir işle değil sadece iman ederek bağışlanması Tanrı'nın takdiridir."

Madde 7

Kilise'ye Dair

Ayrıca Kiliselerimizde, tek bir kutsal Kilise'nin ebediyete kadar süreceği öğretilmektedir. Kilise; azizlerin cemaatidir, İncil'in doğru biçimde öğretildiği ve Sakramentlerin doğru biçimde icra edildiği yerdir.

Kilise'nin gerçek birliği için, İncil'in akaidine ve Sakramentlerin icra edilmesine dair bir fikirbirliği yeterlidir. Ayrıca insanın geliştirdiği geleneklerin, yani ayin ve seremonilerin her yerde aynı olması da gerekmemektedir. Pavlos'un dediği gibi: "Tek iman, tek vaftiz, tek Tanrı ve her şeyin tek Baba'sı vardır" vs. (*Efesoslular'a Mektup 4, 5, 6*).

Madde 8

Kilise'nin Ne Olduğuna Dair

Doğrusu Kilise, Azizlerin ve hakiki iman sahiplerinin cemaati olsa da, bu dünyada pek çok ikiyüzlü ve kötü insan diğerlerinin arasına karışmış olduğundan, kötü insanlar tarafından icra edilen Sakramentler yasaya aykırı değildir. Mesih'in buyuduğu gibi: "Dinsel yorumcularla Ferisiler Musa'nın koltuğunda otururlar" vs. (*Matta 23:2*). Hem Sakramentler hem de Kelam, Mesih'in teşkil ettiği kurumları ve buyurdukları nedeniyle etki gösterirler, bunların kötü insanlar tarafından icra edilmelerinin etkisi yoktur.

Kiliselerimizde, Kilise'de kötü insanların papazlığını reddeden ve kötü insanların papazlığının hayırsız ve etkisiz olacağını öğreten Donatistler ve benzerleri kınanmaktadır.

Madde 9

Vaftize Dair

Kiliselerimizde Vaftize dair, Vaftizin selamet için zaruri olduğu, Tanrı'nın inayetinin Vaftiz aracılığıyla sunulduğu, çocukların Vaftiz edilerek Tanrı'nın inayetine sunulmaları ve Tanrı'nın inayetine dahil olmaları öğretilmektedir.

Kiliselerimizde, çocukların Vaftiz edilmesini reddeden ve onların Vaftizsiz de selamete ereceklerini söyleyen Yeniden Vaftizciler kınanmaktadır.

Madde 10

Efendimiz'in Son Yemeği'ne (Efkaristiya'ya) Dair

Kiliselerimizde, Efendimiz'in Son Yemeği'ne (Efkaristiya'ya) dair, Mesih'in bedeninin ve kanının gerçekten orada ekmek ve şarap olarak var olduğu, Efendimiz'in Son Yemeği'ne katılanlar arasında gerçekten dağıtıldığı öğretilmekte olup, bundan farklı şeyler öğretenler reddedilmektedir.

Madde 11

Günah Çıkarmaya Dair

Günah çıkarmaya dair, Kiliselerimizde, Şahsi Absolüsyon'a kiliselerde devam edilmesi gerektiği, günah çıkarma sırasında ise bütün günahların tek tek sayılmasına gerek olmadığı öğretilmektedir. Zira günahların tek tek sayılması imkansızdır. Mezmurlar'da yazdığı üzere: "Kim yanlışlarını görebilir?" (*Mezmur 19:12*).

Madde 12

Tövbeye Dair

Kiliselerimizde tövbeye dair, Vaftiz'den sonra dinden çıkmış olanların dine geri döndükleri takdirde günahlarından bağışlanmış olacakları, Kilise'nin ise tövbekar olup geri dönen insanlar için Absolüsyon uygulamak zorunda olduğu öğretilmektedir. Esasen tövbe, şu iki unsurdan meydana gelir: Birisi pişmanlıktır, yani günahı bilmenin getirdiği korkunun vicdan üzerindeki baskısıdır. Ötekisi ise imandır ki, İncil'den ya da Absolüsyondan doğmuştur, günahların Mesih'in hatırı için bağışlandığına, vicdanı huzura erdirdiğine ve korkudan kurtardığına inanılır. Bunların ardından hayırlı işler takip eder ki, onlar tövbenin meyveleridir. Yahya'nın buyurduğu gibi: "Günahlarınızdan döndüğünüz gösteren yaşam ürünü getirin." (*Matta 3:8*).

Kiliselerimizde, bir kez Tanrı huzurunda günahlarından mazur olan bir insanın Kutsal Ruh'u kaybedebileceğini reddeden Yeniden Vaftizciler kınanmaktadır. Ayrıca, bu

dünyada bir daha hiçbir günaha giremeyecek kadar kusursuzluğa erişebilen insanlar olabileceğini savunanlar da kınanmaktadır.

Vaftiz'den sonra dinden çıkmış olup da tövbe edip geri dönenlere Absolüsyon uygulamayan Novatiusçular da kınanmaktadır.

Günahlardan bağışlanmanın imanla değil de şahsi tatminlerimiz aracılığıyla inayetin hayrına ulaşılabileceğini savunanlar da reddedilmektedir.

Madde 13

Sakramentlerin İcrasına Dair

Kiliselerimizde, Sakramentlerin icrasına dair, bunların icrasının bazı Hıristiyan insanların mesleklerinin birer alameti olmadıkları, aksine, insanlarda imanı uyandırmak ve kuvvetlendirmek için Tanrı tarafından tesis edilip Tanrı'nın bize yönelik iradesinin işaretleri ve kanıtları oldukları öğretilmektedir. Buna göre Sakramentleri öyle kullanmalıyız ki, Sakramentler aracılığıyla sunulan ve ilan edilen taahhütler de imana dahil olsun.

Bu sebeple Kiliselerimizde, zahiri eylem aracılığıyla Sakramentlerin mazuriyete yol açtığını öğretip de Sakramentleri kullanırken günahların bağışlanacağına dair imanın gerekli olduğunu öğretmeyenler kınanmaktadır.

Madde 14

Kilisenin Düzenine Dair

Kiliselerimizde, kilisenin eklesyastik düzene dair, kurallara uygun biçimde ordine edilmeyen hiç kimsenin Kilise'de Sakramentleri icra edemeyeceği kamuya açık vaazlar ve öğretilerde bulunamayacağı öğretilmektedir.

Madde 15

Kilisenin Örf ve Adetlerine Dair

Kilise'de örf ve adetlere dair, günah işlenmeden uygulanabilen, Kilise'nin huzuru ve düzeni için yararlı olan usullerin, özellikle kutsal günlerin, bayramların ve benzerlerinin uygulanabileceği öğretilmektedir.

Bununla beraber, selamete kavuşmak için uyulması zaruri olsa da, bunların insanların vicdanlarına yük getirmemesi konusunda itina gösterilmelidir.

Ayrıca, Tanrı'nın teveccühünü kazanmak, inayet ihsan etmek ve günahları bağışlamak için insani geleneklerce tesis edilen kurumların İncil'e ve iman akaidine aykırı olduğu tembih edilmektedir. İneyet ihsan etmek ve günahlardan bağışlanma sağlamak üzere tesis edilmiş olup da bazı gıdalara ve günlere vs. ilişkin varolan yeminler ve gelenekler, faydasızdır ve İncil'e aykırıdır.

Madde 16

Kamusal Medeni İşlere ve Düzene Dair

Medeni işlere dair, yasal medeni fermandarın Tanrı'nın hayırlı işleri arasında bulunduğu ve Hıristiyanların medeni görevlerde bulunmalarının, hakimlik yapmalarının ve Emperyal veya başka türlü yasalar gereğince hüküm vermenin, adil cezalar vermenin, haklı savaşlara girmenin, asker olarak görev almanın, adil sözleşmeler akdetmenin, mülk sahibi olmanın, mahkemelerin isteği üzerine yemin etmenin, bir kadınla evlenmenin ya da bir erkekle evlendirilmenin doğru olduğu öğretilmektedir.

Hıristiyanlar için bu tür medeni görevleri yasaklayan Yeniden Vaftizciler kınanmaktadır.

Ayrıca, Tanrı korkusuna ve imana değil de medeni görevleri terk etme konusunda evangelik kusursuzluk arayanlar da kınanmaktadır, zira İncil, kalbin ebedi doğruluğunu buyurmaktadır. Kiliselerimiz, devleti ya da aileyi yıkmaz, aksine Tanrı'nın birer düzeni [yazgısı] olarak devletin ve ailenin muhafaza edilmesinin zaruri olduğunu ve buralarda hayır işlerinin uygulanması gerektiğini öğretir. Bu sebeple Hıristiyanlar, hükümet memurlarına ve kanunlarına itaat etmek zorundadırlar, şu istisnaıyla ki, günah işlemeye zorlandıkları durumlarda: "İnsanları değil Tanrı'yı dinlememiz gerekir" (*Habercilerin İşleri* 5:29).

Madde 17

Mesih'in Hakimliğe Geri Dönüşüne Dair

Ayrıca Kiliselerimizde, Kıyamet Günü'nde Mesih'in bir hakim olarak yeniden geleceği ve bütün ölüleri dirilteceği, Tanrı sevgisi olanları affedeceği ve onlara ebedi hayat ve bitmez sevinç bahşedeceği, imansızları ve iblisleri ise sonu gelmeyen ızdıraplarla cezalandırıp lanetleyeceği öğretilmektedir.

Lanetlenmiş insanların ve iblislerin de cezalarının bir sonu olduğunu düşünen Yeniden Vaftizciler kınanmaktadır.

Ölülerin diriltilmesinden önce, iman sahiplerinin dünya hükümranlığını elde edecekleri ve imansızların her yerde ezilecekleri yönünde son zamanlarda yayılan bazı Musevi fikirler de kınanmaktadır.

Madde 18

Hür İradeye Dair

Kiliselerimizde, hür iradeye dair, insanların akli doğruları seçebilme ve akla tabi olan şeylerde faal olabilme konusunda bazı hürriyetlerinin bulunduğu öğretilmektedir. Fakat Kutsal Ruh olmaksızın, Tanrı'nın doğruluğu yani ruhani doğruluk konusunda faaliyet göstermede insanların hiçbir kudretleri yoktur. Çünkü "cansal [maddi, nefsi] insan, Tanrı Ruhuna özgü konuları ağırlayamaz". (*Korintoslular'a Birinci Mektup* 2:14). Söz konusu

doğruluk, Kutsal Ruh'un Kalam aracılığıyla kavranmasıyla kalbe işlemektedir. Bunlar, Augustinus'un *Hypognosticon*'un üçüncü kitabında kapsamlı biçimde anlatılmıştır: "Bütün insanların hür iradeye sahip olduğunu kabul ediyoruz. İradeleri hürdür, çünkü aklın muhakemesine sahiplerdir. Fakat Tanrı'ya ait şeylerde bir zerre bile tamamlayamazlar ya da buna başlayamazlar, eğer Tanrı'nın yardımı olmazsa. Sadece bu hayata dair işleri, iyi ya da kötü, yapabilirler. Doğadaki iyi'den kaynaklanan eylemlere ve işlere, örneğin tarlada çalışmak, yemek ve içmek, dost sahibi olmak, giyinmek, ev yapmak, bir kadınla evlenmek, hayvan yetiştirmek, çeşitli yararlı zanaatlar öğrenmek gibi ya da bu hayata dair herhangi bir iyiye [yararlıya] 'iyi' diyorum. Zira bütün bunlar, Tanrı'nın inayeti ve takdirinden bağımsız değildir. Gerçekten de, sadece O'nun sayesinde ve O'nun eliyle bütün bunlar varolur ve yapılabilir. Bir puta tapma arzusuna sahip olmak, cinayet işlemek vs. gibi şeylere de 'kötü' diyorum."

Kiliselerimizde, Kutsal Ruh'un yardımı olmadan ve sadece doğanın kudretine dayanarak Tanrı'yı diğer her şeyin üzerinde sevebilme imkanına sahip olduğumuzu, "eylemin cevherine temas ederek" Tanrı'nın emirlerini yerine getirebileceğimizi öğreten Pelagiusçular kınanmaktadır. Zira bir dereceye kadar doğa zahiri işler yapabiliyorsa da (örneğin ellerimizi hırsızlıktan ve adam öldürmekten alıkoyabiliriz), Tanrı korkusu, Tanrı'ya güven, hayır, sabır vs. gibi batını [manevi] eylem ve hareketleri doğa meydana getiremez.

Madde 19

Günahın Sebebine Dair

Günahın sebebine dair Kiliselerimizde şunlar öğretilmektedir: Tanrı doğayı yaratıp koruduğu halde, günahın sebebi hayırsızların yani kötü ve imansız insanların şer iradesidir. Bu, Tanrı elini onlardan çektiği anda, yüzünü şerre çeviren Şeytan'ın ve Tanrı tanımazların iradesidir. Mesih'in buyurduğu gibi: "Yalan söylerken içinde bulunanı söyler." (*Yuhanna* 8:44).

Madde 20

İmana ve Hayırlı İşlere Dair

Öğretmenlerimiz, hayırlı işleri yasaklıyorlarmış gibi yanlış bir itham altındadırlar. Halbuki onlar, On Emir hakkında yayımladıkları eserlerinde ve benzer öneme sahip diğer eserlerinde, hayatın bütün görevleri ve halleri için hayırlı işler hakkında konuşmaktadırlar, Tanrı'nın takdirini kazandıracak işlerin ve hayat hallerinin neler olduğunu öğretmektedirler. Bu hususlarla ilgili olarak vaizlerimiz pek çok vaazlar vermiş ve sadece çocukça ve lüzumsuz işler hakkında, özellikle de bazı bayramlar, belirli oruç günleri, tarikatlar, haclar, azizler için yapılan işler, tespihlerin kullanımı, manastırcılık ve benzeri konularda dikkate çağırmışlardır. Rakiplerimiz, daha önce bu konuda öğütler

dinlediklerinden, şimdilerde bunları unutmaya çalışıyorlar ve bu tür yararsız işlerin yapılmasını artık vaaz etmiyorlar. Artık imandan da bahsediyorlar, önceleri bu konuda hayret uyandıran bir sessizlik içindeydiler. Artık onlar, sadece işler ve faaliyetler yardımıyla mazuriyete ereceğimize söz etmiyorlar, iman ile faaliyeti birlikte telakki edip hem iman ve hem de faaliyetin birlikteliğiyle mazuriyete ereceğimizi söylüyorlar. Bu akide, öncekine göre tahammülü daha mümkün olandır ve eski akideye göre çok daha fazla teselli verebilmektedir.

Bu sebeple, Kilise'nin ana akidesi olması gereken iman akidesi, bu kadar uzun bir zamandır dikkatlerden uzak kaldıktan sonra, kiliselerde sadece işlerin ve faaliyetlerin akidesi incelendikten ve imanın doğruluğu hakkındaki vaazlarda derin bir sessizlik hüküm sürdükten sonra bizim öğretmenlerimiz, imanla ilgili olarak kiliselerimizde şunları öğretmektedirler:

Birinci olarak, sadece işlerimiz ve faaliyetlerimiz, Tanrı'yı razı edemez, günahlardan bağışlayamaz, inayet temin edemez ve maruziyete yol açamaz. Bütün bunları, sadece iman yoluyla, Mesih hatırına - "O kendini herkes için kurtulmalık olarak verdi" (*Timoteos'a Birinci Mektup 2:6*) - kabul edildiğimize ve Baba'nın ancak O'nun aracılığıyla razı edilebileceğine inanarak temin edebiliriz. Bu yüzden, kim eğer, işler ve faaliyetler sayesinde inayet ihsan eyleneceğine güveniyorsa, Mesih'in inayetini ve ihsanını hakir görür ve Mesih'in aracılığı olmaksızın, sadece insani kudretle Tanrı'ya giden bir yolun arayışına çıkar. Fakat Mesih, Kendisi hakkında şöyle buyurmuştur: "Yol da, Hakikat da, Yaşam da benim." (*Yuhanna 14:6*).

Bu iman akidesi, Pavlos'ta çokça işlenmiştir (*Efesoslular'a Mektup 2:8*): "Çünkü iman ederek inayete kurtulmuş bulunuyorsunuz. Bu kendi başarınız değildir. Tanrı'nın bir armağanıdır." vs.

Pavlos'un bu sözlerinin tarafımızca yeni bir yoruma maruz bırakıldığını hiç kimsenin iddia edememesi için, bütün bu hususların Kilise Babaları tarafından da desteklendiği bilinmelidir. Örneğin Augustinus, ciltler dolusu eserlerinde, işlerin ve faaliyetlerin faydalarına karşılık inayeti ve imanın doğruluğunu savunmaktadır. Ve Ambrosius, *De Vocatione Gentium* isimli eserinde ve ötekilerde, benzer biçimde öğretmektedir. Örneğin adı geçen o eserinde, aynen şöyle konuşmaktadır: "Eğer mazuriyet, ki inayet aracılığıyla işlenmektedir, inayetten evvelki faydaların ürünü olacaksa, bir bağışlayıcının bedelsiz armağanı olarak değil de bir çalışanın mükafatı ise, Mesih'in kanı aracılığıyla kazanılan kurtuluşun değeri kaybolur, insanın işleri ve eserlerinin üstünlüğünün yerine Tanrı'nın inayeti geçmez olur."

Bu akide, tecrübesizler tarafından hakir görülse de, Tanrı korkusu içinde tedirgin olan vicdanlar, tecrübe yoluyla, bu akidenin en büyük teselliye [huzura] erdirdiğini bulurlar. Çünkü hiçbir çalışma ya da iş, vicdanı durduramaz, sakinleştiremez. Bunu ancak iman sağlar. Tanrı'nın rızasının, Mesih'in hatırı için sağlanacağını sağlam bir zemin olarak

kabul edenler sağlar. Pavlos'un öğrettiği gibi: "İman sonucu doğrulukla donatılmış olarak, Tanrı'nın önünde barış içindeyiz." (*Romalılar'a Mektup* 5:1). Bütün bu akide, korku içindeki vicdanların çatışması meselesine bağlanmalıdır, zaten bu çatışmadan ayrı olarak da kavranılması mümkün değildir. Bu sebeple, tecrübesiz ve nefsanî insanlar; Hıristiyanî doğruluğun, medenî ve felsefî doğruluktan başka bir şey olmadığı hülyasını görürken bu hususta yanlış hükümler vermiş olurlar.

Bundan evvel vicdanlar, işlerin ve çalışmaların akidesi yüzünden ızdırap çekiyordu, İncil'den gelen teselliye ve huzura kulaklar kapalıydı. Vicdanları yüzünden bazı insanlar, kendilerini çöllere attılar, manastırlara kapattılar ve buralarda münzevî bir hayat sürerek inayet ihsan eyleneceklerini ümit ettiler. Başkaları, inayet ihsan eylemek ve günahların bağışlanmasını sağlamak için başka tür işler ve faaliyetler icat ettiler. Bu sebeplerden dolayı, korku içindeki vicdanların, tesellisiz kalmaması ve inayet ile günahların bağışlanmasına ve Mesih'e iman ile mazuriyete ulaşılacağını bilmeleri için, Mesih'e duyulan imanın akidesi olan bu akideyi yeniden ele alma ve yenileme ihtiyacı çok fazlaydı.

Buradaki "iman" kavramının, Tanrı tanımazlar ve kötü olanların düşündüğü gibi sadece tarihin bilgisini değil, tarih bilgisinin⁷ yanında tarihin etkisine⁸ de inanmaya işaret ettiği insanlara öğütlenmelidir. Özellikle de şu ikrar öğretilmelidir: Günahın bağışlanması, inayet ve doğruluk sadece Mesih aracılığıyla olur.

Mesih aracılığıyla inayet sahibi olan bir Baba'ya sahip olduğunu bilen bir insan, Tanrı'ya hakikaten biliyor demektir. Tanrı'nın onun için alakadar olduğunu bilir ve Tanrı'ya güvenir. Tek bir kelimeyle, dinsizler gibi Tanrı'sız değildir. Zira kötüler ve imansızlar, günahların bağışlanabileceği akidesine inanma kabiliyetine sahip değildir. Bu sebeple onlar, Tanrı'ya bir düşman olarak görüp O'ndan nefret ederler, O'na güvenmezler ve O'ndan bir iyilik beklemezler. Ayrıca Augustinus, okuyucularına, "iman" kelimesiyle ilgili olarak öğütlerde bulunur ve "iman" kavramının, Kutsal Yazı'da, imansızların sahip olduğu bir bilgi olarak değil, korkmuş akıllara huzur ve cesaret veren bir güven anlamına geldiğini öğretir.

Bunların dışında biz, iyi işler aracılığıyla inayet ihsan eylemek için değil, Tanrı'nın bir iradesi olduğu için iyi işler yapmanın zarurî olduğunu öğretiriz. Günahların bağışlanması sadece iman yoluyla olur, başka bir şey gerekmez. İman yoluyla Kutsal Ruh kavrandığından, kalpler tazelenir, yeni duygularla dolar ve iyi işler yapmak mümkün olur. Zira Ambrosius şöyle demektedir: "İman, iyi niyetin ve doğru yolun anasıdır. Kutsal Ruh olmayan insanî kudret, imansız duygularla doludur ve Tanrı'nın katında iyi olan işler yapamayacak kadar zayıftır. Bunun yanında onlar, insanları çeşitli günahlar yapmak, imansız fikirler geliştirmek ve açıkça suç işlemek için kandıran iblisin iktidarı altındadır.

⁷ "Yaradılış tarihi" anlamındadır.

⁸ "Selamet tarihinin etkisi" anlamındadır.

Bunu, dürüst bir hayat sürmek için gayret gösterecekler de başarısız kalan, açıkça işledikleri suçlarla kirlenen filozoflarda görmek mümkündür. İmanı olmayıp Kutsal Ruh'a sahip olmayan, sadece insan kudretiyle kendisini idare eden insanların zayıflığı işte böyledir."

Kolayca anlaşılabilirliği üzere, bu akidenin, iyi işlere engel olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Aksine, bu akide, daha çok hayır işi yapılmasını öğütlemektedir, çünkü nasıl bir hayır kabiliyetine sahip olduğumuzu göstermektedir. Zira iman olmadan, insan doğasının Birinci ve İkinci Emir'deki işleri yapması mümkün değildir. İman olmadan, ne Tanrı'ya güvenmek, ne Tanrı'dan bir şey beklemek, ne de Haç'ı [dünyevi yükü] taşımak mümkündür. İman olmadan, sadece insanların yardımı aranır ve sadece insanlara güven duyulur. Bu yüzden, eğer iman ve Tanrı'ya güven yoksa, kalbe hükümran olan, her türlü zevkler ve insani desiselerdir. Buna karşılık Mesih "Çünkü bensiz hiçbir şey yapamazsınız" buyurmuştur (Yuhanna 15:5) ve Kilise, şu ilahileri söylemiştir:

*Senin Tanrısal teveccühün olmazsa,
insanda bulunabilecek hiçbir şey olmaz,
içindeki hiçbir şey zararsız değildir.*

Madde 21

Azizlere Hürmet Edilmesine Dair

Azizlere hürmete dair Kiliselerimizde, imanlarının ve hayırlı işlerinin bize örnek olması için azizlerin hatırasından ders alınıp saygı gösterilmesi gerektiği öğretilmektedir. Nasıl ki, İmparator, Türkler'i memleketinden kovmak için Davud'un örneğini izlemektedir, çünkü ikisi de kraldır. Fakat Kutsal Yazı, azizlere dua edilmesini ya da azizlerden yardım dilenmesini öğretmez. Çünkü Kutsal Yazı, Mesih'i; aracı, yatıştırıcı, başpapaz ve şefaathçi olarak bizlere sunmaktadır. Dua edilecek olan O'dur, dualarımızı işiteceğine söz veren O'dur. Her bir dertte kendisine dua etmek en büyük ibadet sayılmıştır (Yuhanna'nın Birinci Mektubu 2:1): "Ama biri günah işlerse, Baba ile birlikte bir savunucusu vardır." vs.

Birinci Bölümün Sonucu

Akaid ile ilgili olan anahatlarıyla özetimiz böyledir. Bu özetten de anlaşılacağı üzere, Kutsal Yazıdan, evrensel [*katholikos*] Kilise'den veya Roma Kilisesi'nden ve onların yazarlarından ayrılan hiçbir şeyimiz yoktur. Buna rağmen onlar, öğretmenlerimizi mühlid olmakla itham ederek çok ağır bir hüküm veriyorlar. Bununla birlikte, haklı bir otoriteye sahip olmaksızın Kilise'ye sızmış olan bazı yanlışlara dair anlaşmazlıklar yok değildir. Ve bunlarda bile, eğer ciddi farklılıklar varsa, Piskoposların itidal gösterip bizimle bu gözden geçirilmiş İkrar'ın paralelinde akıl yoluyla tartışmaları gerekir. Zira Kutsal Kitabın bölümlerinde bile, her yerde ve her zaman aynı adetlere uyma gibi bir talep yoktur, kiliselerin bütün adetlerinin aynı olması gerekmemektedir. Buna rağmen bizler, kadim adetlerin dikkatle uygulanmasına özen göstermekteyiz. Bu yüzden, kiliselerimizde,

eskilerden kalma her şeyin ve bütün seremonilerin kaldırıldığı ithamı yanlıştır ve kötü niyetlidir. Buna karşılık, bazı alışıldık adetlerin yanlışlığına ilişkin yaygın bir şikayetin öteden beri varolduğu da bir gerçektir. İyi bir vicdana sahip hiç kimsenin tasvip edemeyeceği bu yanlışlar, bir dereceye kadar tarafımızca tashih edilmiştir.

Bölüm II

Tashih Edilen Yanlışlıklara Dair Maddeler

Kiliselerimiz, iman konusunda evrensel Kilise'den hiçbir şekilde ayrılmadığına, sadece Kutsal Kitabın bölümlerine aykırı olacak şekilde zamanla bozulma dolayısıyla hatalı biçimde kabul edilmiş olan bazı yeni yanlışlıkları iptal ettiğine göre, Emperyal Majestelerinin, hem nelerin değiştirildiğini, hem de insanların söz konusu yanlışlıkları niçin zorla uygulamaya mecbur kılınmadıklarını dinlemeleri için duacıyız. İnsanlardaki nefret duygusunu bize karşı kabartmaya ve insanlar arasında garip iftiralar yaymaya çalışanlara Emperyal Majestelerinin itibar etmemeleri gerekir. İyi insanların akıllarını bu şekilde çelenler, ilk önce bu çatışmayı yaratmışlar ve şimdi de aynı yolları deneyerek düzensizliği artırmaya gayret etmektedirler. Şüphesiz ki, Emperyal Majesteleri, akaide ve seremonilere dair bizdeki şekillerin, söz konusu imansız ve kötü insanların göstermeye çalıştığı gibi hoşgörülmecek kadar ters olmadığını tespit edecektir. Ayrıca, hakikati, ortak dedikodularla ve düşmanların küfürleriyle keşfetmek imkansızdır. Seremonilerin kıymetini devam ettirecek ve insanlar arasında hürmet ve takvayı artıracak en iyi şeyin, kiliselerde bu seremonileri doğru biçimde idrak etmek olduğunu kolayca tespit edip bu yönde hüküm vermek mümkündür.

Madde 22

Sakramentlerde İki Cevhere Dair

Efendimizin Son Yemeği (Efkaristiya) Sakramentinde, *laikos*'a da iki cevherden⁹ verilir, çünkü bu uygulama, Efendimizin emrini yerine getirmektedir (*Matta 26:27*): "Bundan hepiniz için." Burada Mesih, herkesin aynı kâsenin içinden içeceğine dair açıkça bir emir vermiştir.

Ve fakat bu emrin, sadece papazlar için geçerli olduğunu ciddi biçimde iddia edenler için Pavlos'un *Korintoslular'a Birinci Mektup 11:27*'de verdiği örnek hatırlatılmalıdır. Burada Pavlos, bütün cemaatin de iki cevherden tattığını ima etmektedir. Bu uygulama, Kilise'de uzun bir süre uygulanmış olup ne zaman ve kimin emriyle söz

⁹ İsa Mesih'in kanı ve bedeni olarak itibar edilen Kutsal Ayin'deki ekmek ve şaraptan söz edilmektedir. Bunların her birine "cevher" de denmektedir.

konusu uygulamanın değiştirildiği bilinmemektedir.¹⁰ Kardinal Cusanus, sadece değişikliğin ne zaman onaylandığından bahsetmektedir. Bazı yerlerde Cyprian, kanın halka verildiğini söylemektedir. Jerome da aynı şeyi söylemektedir: "Papazlar, Efkariya'yı icra ederler ve Mesih'in kanını halka dağıtırlar. Gerçekte de, Papa Gelasius, Sakramentin bölünmemesi konusunda emir buyurmaktadır" (*dist. II., De Consecratione, cap. Comperimus*). "Sadece alışkanlıklarda, kadimde olmasa da, bu böyle uygulanmaz. Tanrı'nın emirlerine aykırı olan her yeni alışkanlığın, Kutsal Kitabın bölümlerinin de söylediği gibi, takip edilmemesi gerektiği aşıkardır" (*dist. III., cap. Veritate* ve bunu takip eden bölümler). Fakat bu alışkanlık, sadece Kutsal Yazı'ya aykırı olarak değil, aynı zamanda eski Kutsal Yazı bölümlerine ve Kilise'nin misallerine ters olduğu halde kabul edilmiştir. Bu sebeple, Sakramentte verilenleri iki ayrı cins olarak tutmayı tercih eden olursa, aksini yapmaları gerektiğini söyleyen vicdanları tarafından rahatsız edilmeyi göze almalıdırlar. Sakramentin ikiye ayrılması Mesih'in tebliğleriyle de uyuşmadığı için, daha önce izlenen uygulamayı iptal edip değiştirmek zorunda kaldık.

Madde 23

Papazların Evliliğine Dair

İffetsiz papazların oluşturduğu örneğe karşı olarak yaygın bir şikayet daima söz konusu olmuştur. Bu sebeple Papa Pius'un, papazlar için evliliği niçin yasaklandığına dair bazı sebeplerin bulunduğunu, fakat papazların evlenmesi gerektiği hususunda ise çok daha ağır basan nedenlerin var olduğunu söylediği Platina tarafından iddia edilmektedir. Bu yüzden bizim papazlarımız, bu tür aşıkardın önüne geçebilmek için evlenmişler ve evlilik bağına kurmalarının kanuni olduğunu öğretmişlerdir. Bunu yapmalarına birinci sebep, Pavlos'un sözleridir (*Korintoslular'a Birinci Mektup 7:2 ve 7:9*): "Her erkeğin kendi karısı olsun" ve "Çünkü evlenmek, için için yanmaktan yeğdir". İkinci sebep, Mesih'in *Matta 19:11*'de buyurdıklarıdır: "Herkesin bu sözü yüreğine sığdırması mümkün değildir." Her erkeğin, tek başına bir hayat sürdüremediği, Tanrı'nın insanı çoğaltması için yarattığı (*Tekvin 1:28*) buyurulmaktadır. Böyle yaratılmış olan insanın, Tanrı'dan tek bir armağan ya da emel almadan kendi yazgısını değiştirme kudreti de yoktur. (Zira aşıkardır ki, hiçbir doğru, samimi ve iffetli hayat ile hiçbir Hristiyanca, açık ve dürüst olan bir davranış bu denemeden doğmamış, aksine, korkunç ve korkutucu bir huzursuzluk doğmuş, neticede pek çok vicdanda büyük işkenceler hissedilmiştir.) Bu sebeple, tek başına bir hayat yaşamak için uygun olmayanlar, bir evlilik ilişkisine girmek zorundadırlar. Zira insan elinden çıkan hiçbir kanun, hiçbir yemin, Tanrı'nın emrini ve

¹⁰ 1215'de IV. Lateran Konsili'nde Efkariya'da "transubstantiation" akidesi kabul edilmiş ve sadece ordine edilmiş dinadamlarının iki cevherli Efkariya ayinine dahil olabilecekleri kararına varılmış olup, *laikos*'a iki cevherden verilmemeye başlanmıştır.

tebliğini yürürlükten kaldıramaz. Bütün bu sebeplerden dolayı papazlarımız, kendilerine eş olarak bir kadın almalarının kanuna uygun olduğunu öğretmektedirler.

Eskiden, Kilise papazlarının evli birer erkek oldukları da aşıkardır. Zira Pavlos, şunları söylemektedir (*Timoteos'a Birinci Mektup* 3:2): "Bu durumda Gözetici'nin [piskopozun] bir tek kadının kocası olması gerekir." Ayrıca günümüzden dört yüz yıl önce Almanya'da papazlar, zorla tek başına yaşamaya mahkum edilmişlerdir. Buna karşı direnen papazlar, Papa'nın bu konudaki tebliğini yayımlamak üzere olan Mainz Başpiskopozu'nu, meydana gelen arbede sırasında neredeyse öldüreceklerdi. Bu konudaki muamele o kadar sert olmuştur ki, ileride sadece evlilikler yasaklanmakla kalmayıp, Tanrısal ve insani bütün kanunlara, hatta hem Papa'nın hem de en kutsal Sinodun yayımladığı kanunlara aykırı olarak mevcut evlilikler de bozulmuş sayılmıştır. (Ayrıca yüksek mevkilerde olup da Tanrı korkusu ve zekası olan pek çok kişi, zorla eşsiz yaşama ve Tanrı'nın kendisinin kurmuş olup insanları seçmekte özgür bıraktığı evlilikleri bile geçersiz sayma girişimleri hakkında sık sık şüphe dolu sözler sarf etmişler, bu tür hareketlerin hiçbir zaman iyi neticelere neden olmadıklarını, aksine pek çok büyük ve kötü kusurlara ve günahlara yol açtığını söylemişlerdir.)

Dünya yaşlandıkça ve bütün bunlar da görüp geçirildikçe, insanın doğası yavaş yavaş kuvvetten düşmekte olduğundan, bundan sonra artık Almanya'ya hiçbir kötülüğün girmemesi için korunma zamanı gelmiş bulunmaktadır.

Ayrıca Tanrı, insanın zayıflıklarına karşı da evliliği buyurmuştur. Kutsal Kitabın bölümleri, eski zorlukların, insanın zayıflıkları yüzünden sonraları gevşetildiğinden bahsetmektedir. Bu konuda da aynı uygulamaya gidilmesi arzu edilmektedir. İleride bir zamanda, kiliselerde papaz sıkıntısının doğacağı bile beklenmektedir, papazlar için evlilik yasağı devam ettiği sürece.

Tanrı'nın tebliği yürürlükte kaldığı, Kilise'nin adetleri bilindiği, evlilik yasağı pek çok skandala, zinaya ve adil mahkemelerce cezalandırılması gereken pek çok başka suçlara yol açtığı halde, papazların evlenmemesi için uygulanan zulümden başka hayret verici ne olabilir ki? Tanrı, evliliğe saygı duyulmasını emretmiştir. Kanun düzeni olan her devlette, kafirlerde bile bu böyledir, en saygı duyulan kurum evliliktir. Fakat şimdilerde erkekler, yani papazlar, Kutsal Kitapların bölümlerine aykırı biçimde ve zalimce öldürülmektedir. Buna tek sebep, evli olmalarıdır. Pavlos *Timoteos'a Birinci Mektup* 4:3'te evliliği yasaklayan bir akideyi, iblisin işi olarak isimlendirmektedir. Evliliğe karşı koyulan kanun, mevcut cezalarıyla birlikte yürürlükte kaldığı takdirde, Pavlos'un bu sözleri çok rahat biçimde anlaşılmaya devam edecektir.

İnsan elinden çıkan hiçbir kanun, Tanrı'nın emirlerini iptal edemeyeceğine göre, hiçbir yemin de bu Tanrı'nın emirlerini geçersiz kılamaz. Bu doğrultuda olmak üzere Cyprian, erkeksiz olmaya yemin etmiş kadınların bu yeminlerinden döndükleri takdirde evlenmelerinin doğru olacağını önermektedir. Cyprian'ın sözleri şöyledir (*Kitap I, Mektup*

XI): "Sebat etme niyetleri biterse ya da artık sebat edemiyorlarsa, arzu ateşinde yanmaktansa, onlar için evlenmeleri daha iyidir. Erkek ve kadın kardeşlerine hiçbir surette halel getirmemeleri esastır."

Kutsal Kitabın bölümleri bile, rüştünü ispatlamamış olanların yaptığı yeminlere ilişkin bir miktar yumuşaklık göstermektedir, zaten şimdiye kadar da bu konuda bir serbestlik ve rahatlık gösterilmiştir.

Madde 24

Kutsal Ayin'e Dair

Kiliselimizde Kutsal Ayin'in¹¹ kaldırıldığına dair yanlış bir itham söz konusudur. Ayin, muhafaza edilmiş olup en büyük ihtimamla kutlanmaktadır. Neredeyse bütün geleneksel seremoniler de muhafaza edilmiştir, sadece Latince söylenen kısımlara ek olarak bazı yörelerde Almanca ilahiler söylenmektedir ki, bunun da amacı, öğretici olmasıdır. Zaten seremonilere ihtiyaç duyulmasının tek sebebi, cahillere Mesih'in hakikatini öğretmektir. Pavlos, kiliselerde halkın anlayacağı bir dilin kullanılması gerektiğini emrettiği gibi (*Korintoslular'a Birinci Mektup* 14:2 ve 14:9), pek çok kanunda da bu yönde bir hüküm vardır. İnsanlar, sağlıkları el verdikçe, Sakramentlere hep beraber katılma alışkanlığındadırlar. Bu alışkanlık, toplu tapınmanın saygınlığını ve adanmışlığı artırmaktadır da. Daha önce imtihan¹² edilmeyen hiçkimse, bu Ayin'lere kabul edilmez. Sakramentin kadrine ve yararına ilişkin olarak insanlara, Tanrı'ya inanmanın ve bütün hayrı O'ndan bekleyip bunun için dua etmenin korku dolu vicdanlara sağladığı huzur tavsiye edilmektedir. (Bu bağlamda insanlar, Sakramente ilişkin öteki başka ve yanlış öğretilere karşı da eğitilmektedirler.) Bu tapınma, Tanrı'nın rızasını kazandırır. Sakramentlerin bu şekilde icra edilmesi, Tanrı'ya adanmışlığı besler. Buna göre, rakiplerimizin, Ayin'i bizden daha adanmış biçimde icra ettikleri görülmemektedir.

Ayin'lerin, temelde profanlaştırıldığı ve servet oluşturma amacıyla icra edildiği yönünde çok uzun bir zamandır bütün iyi insanlarda açıkça ve çok üzüntü verici bir şikayet konusunun var olduğu da aşikardır. Ancak bu suiistimalin kiliselerde nereye kadar vardığı veya Ayin'lerin sadece para ve servet için icra edildiği ve Kutsal Kitabın bölümlerine aykırı biçimde kaç tane Ayin kutlandığını bilmek mümkün değildir. Ancak Pavlos, Efkaristiya'ya gerekli itinaı göstermeyenler hakkında ağır bir tehditte bulunmaktadır (*Korintoslular'a Birinci Mektup* 11:27): "İşte onun için, yaraşksız durumda her kim ekmeği yer, Rab'bin bardağından içerse, Rab'bin bedenine ve kanına karşı suçlu olur." Papazlarımıza, bu günahla ilgili verilen tavsiyede, Özel Ayin'lerin servet oluşturmaktan başka bir işe yaramadığı için bu özel ayinleri icra etmemeleri önerilmiştir.

¹¹ Kutsal Ruh'un da dahil olduğu Pazar Ayini'nden söz edilmektedir.

¹² Vaftiz ve komüniondan bahsedilmektedir.

Piskopozlar da bu suiistimallerden haberdar idiler. Eğer onlar bu bozuklukları zamanında düzeltmiş olsalardı, şimdi daha az ihtilaf söz konusu olacaktı. Bu sebeple, piskopozların kendi göz yummaları nedeniyle, Kilise'ye sızan pek çok bozukluktan rahatsızlık duymaktadırlar. Ama şimdi, iş işten geçtikten sonra, Kilise'nin başındaki dertler hakkında yakınmaya başladılar. Bu bozukluk ise, artık dayanılamayacak ölçüde yük getirdiği için halledilmek üzere ele alınmaya başlandı. Ayin ve Sakramentle ilgili büyük ihtilaflar mevcuttur. Belki de dünya, Ayin'in bu kadar zamandır profanlaştırıldığı ve bu bozulmalar yüzyıllardır kiliselerde uygulanmaya devam ettiği, bozuklukları düzeltebilecek yetkiye ve göreve sahip insanların görevlerini ihmal ettikleri için cezalandırılmaktadır. Zira On Emir'de şunlar yazılıdır (*Çıkış* 20:7): "Rab, kendi ismini boş yere ağza alanı suçsuz tutmayacaktır." Ama dünya başladığından beri, Tanrı'nın emrettikleri arasında, hiçbir şey Ayin kadar pis bir servet uğruna suiistimal edilmemiştir.

Özel Ayin'lerin¹³ sayısını sonsuz biçimde artıran bir başka görüşe göre, acı ve ızdırap çekmiş olan Mesih, ilk günahı bu sayede bağışlamış ve ölümcül olsun olmasın günlük günahların bağışlanabileceği bir imkan olarak Ayin'i bir kurum olarak tesis etmiştir. Buradan hareketle yaygın bir görüş olarak, zahiri bir eylem olarak Ayin'in, hem yaşayanların hem de ölülerin günahlarını sildiği inancı hakim olmuştur. Bundan sonra, büyük bir cemaat için icra edilen bir Ayin'in, belirli bir kişi için düzenlenen Özel Ayin kadar değeri olup olmadığı tartışılmaya başlanmıştır. Buradan da, Özel Ayin'lerin sayısı sonsuz denecek kadar çok biçimde artmak zorunda kalmıştır. (Bu eylemleriyle insanlar, Tanrı'dan kendileri için ihtiyaç duydukları şeyleri temin etme gayretine düşmüşlerdir, geçen zaman içindeyse, Mesih'e iman ve doğru ibadet unutulmuştur.)

Bu fikirlere ilişkin öğretmenlerimiz, söz konusu fikirlerin, Kutsal Yazı'da yeri olmadığı ve Mesih'in ızdırabının haşmetine gölge düşürdüğü ikazında bulunmuşlardır. Zira Mesih'in ızdırabı, sadece ilk günah için değil, bütün diğer günahlar için bir kurban ve kefaretiliğindedir. Çünkü *İbraniler'e Mektup*'ta şöyle buyurulmuştur: "İsa Mesih'in bedeninin bir tek kez sunulmasıyla, Tanrı istemi uyarınca kutsal kılındık" (10:10). Ve ayrıca (10:14): "Çünkü tek sunuyla kutsal kılınanları sürekli yetkinliğe erdirdi". (Ölmek suretiyle Mesih'in, bütün günahları değil de sadece ilk günahı tazmin ettiğini öğretmek, Kilise'nin daha önce hiç görülmemiş bir uydurmasıdır. Bu yanlışla ilgili olarak aksinin gerektiği biçimde daha Kilise tarafından ispatlanmamış olduğunun herkes tarafından anlaşılması gerektiği ümit edilmektedir.)

Kutsal Yazı'da, Mesih'e iman ederek, bütün günahlarımızın Mesih'in hatırına bağışlandığına inanarak Tanrı önünde mazuriyete kavuşacağımız öğretilmektedir. Şimdi, eğer Ayin, zahiri bir eylemle hem yaşayanların ve hem de ölülerin günahlarını siliyorsa,

¹³ Pazar günleri dışında yapılan ve belirli amaçlar için düzenlenen (cenaze, toplu dua, özel günah çıkarma vs.) ayinlerden söz edilmektedir.

mazuriyet, imanla değil Ayin'ler eliyle geliyor demektir ki, buna Kutsal Yazı izin vermemektedir.

Mesih, bize şöyle buyurmaktadır (*Luka 22:19*): "Bunu, anılmam için yapın." Öyleyse Ayin'in tesis edilmesinin sebebi, Sakramentlerden yararlananların imanının, Mesih sayesinde kazandıklarının, korku dolu vicdanlara sağlanan neşe ve huzurun unutulmamasıdır. Zira Mesih'i unutmamak ve anmak, O'nun sağladığı kazançları hatırlamak ve bunların hakikaten bizlere sunulmuş olduğunu kavramaktır. Sadece tarihi hatırlamak yeterli değildir, çünkü tarihte olup bitenleri Museviler ve imansızlar da hatırlayabilmektedir. Bu sebeplerle Ayin, huzura ihtiyaç duyanlar için Sakramentin (Komünyonun) icra edilmesi demektir. Ambrosius'un dediği gibi: "Her zaman günah işlediğim için, daima ilaç almak zorundayım." (Bu sebeple bu Sakrament, imana ihtiyaç duyar, iman olmadan icra edildiğinde ise beyhudedir.)

Ayin, Sakramentin söz konusu biçimde icra edilmesi olduğundan, kutsal günlerde tek bir komünyon icra ederiz. Sakramenti talep eden bir şahıs olursa başka günlerde de icra ederiz. Bu adet, Kilise için yeni değildir. Örneğin Gregori'den önceki Kilise Babaları, herhangi bir Özel Ayin'den söz etmedikleri halde, Ortak Ayin'den (Komünyondan) sıkça bahsederler. Chrysostomos, papazın her gün sunakta hazır bulunduğunu ve bazılarını Komünyona davet ederken bazılarını davet etmediğini söylemektedir. Kutsal Kitabın kadim bölümlerinden de anlaşılacağı üzere, Efendimizin bedensel sunusu, Kilise Yaşlılarına ve diyakozlara, Ayin'i icra eden bir kişi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple İznik Kanunu'nda şöyle denmektedir: "Rütbelere göre diyakozlar, Kutsal Komünyonu, Kilise Yaşlılarından sonra kabul eder. Bunun için bir piskopoz veya bir Kilise Yaşlısı bu görevi icra eder." Komünyona dair olarak Pavlos, şöyle buyurmaktadır (*Korintoslular'a Birinci Mektup 11:33*): "Bu durumda, kardeşlerim, yemek için toplandığınızda birbirinizi bekleyin."

İcra ettiğimiz Ayin'in, Kutsal Yazı ve Kilise Babaları'na dayanarak Kilise'de de bir örneği bulunduğuna göre, uygulamalarımızın ve özellikle de büyük bir bölümü aynen korunan toplu seremonilerin reddedilemeyeceğinden eminiz. Sadece Ayin'lerimizin sayısı farklıdır. Büyük ve aşikar istismarlar gözünüzde bulundurulduğunda, Ayin sayısının azaltılmış olması da büyük bir fayda getirmektedir. Eski zamanlarda, cemaat katılımı sık olan kiliselerde bile, her gün Ayin icra edilmezdi. *Üçlü Tarih*'te de belirtilmiş olduğu üzere (*Kitap 9, Bölüm 33*): "İskenderiye'de, her çarşamba ve cuma günü Kutsal Yazı'dan okunur, tefsir edilir ve Kutsal Komünyon töreni dışında her şey icra edilirdi."

Madde 25

Günah Çıkarma'ya Dair

Bizler, kiliselerde günah çıkarma'yı kaldırmış değiliz. Ama Mesih'in bedeninin, sadece daha önceden imtihan edilip bağışlanmış olanlara sunulması olağan değildir.

Absolüsyona iman hakkında insanlara çok dikkatli biçimde öğretilmektedir ki, daha önce bu konuda derin bir sessizlik hüküm sürmekteydi. İnsanlarımıza, Tanrı'nın bir sesi olduğu ve Tanrı tarafından bir emir olarak ilan edildiği için Absolüsyona çok yüksek bir itibar göstermeleri öğretilmektedir. Anahtarların Kudreti, kendi güzelliği içinde icra edilmekte ve korkulu vicdanlara ne büyük bir huzur getirdikleri hatırlatılmaktadır. Böyle bir Absolüsyonun, göklerden gelen bir ses olduğuna dair bir imanın gerekli olduğunu Tanrı buyurmaktadır. Mesih'e duyulan böylesi bir iman, günahların hakikaten bağışlanmasının temelidir. Bundan önce, aşırıya kaçacak ölçüde günden bağışlanmada bulunmuş, Mesih'e imana ve Mesih'in kudretine ve imanın doğruluğuna ilişkin olarak ise hiçbir atıfta bulunulmamıştır. Bu noktada kiliselerimize iftira etmenin bir anlamı yoktur. Rakiplerimiz de kabul edip bize hak vermelidir ki, istiğfara dair bu akide, öğretmenlerimiz tarafından büyük bir gayret ve açıklıkla ortaya konulmuştur.

Günah çıkarma konusunda öğretmenlerimiz, günahların tek tek sayılmasının gerekli olmadığını, bütün günahları sayabilmek için vicdanlara gereksiz bir yük yüklenmemesi gerektiğini öğretmektedirler. Zira bütün günahları saymak imkansızdır, *Mezmur* 19:12'de yazılmış olduğu gibi: "Kim yanlışlarını görebilir?" Ayrıca *Yeremya* 17:9'da şöyle yazılıdır: "Yürek her şeyden ziyade aldatıcıdır ve çok çürüktür, onu kim anlayabilir?" Tek tek sayılanlar dışında hiçbir günah bağışlanmamış olsaydı, vicdanlara hiçbir zaman huzur gelmezdi. Çünkü pek çok günahı ne hatırlarız ne de farkına varırız. Kadim yazarlar da günahların tek tek sayılmasının gerekli olmadığını belirtmektedirler. Örneğin Chrysostomos, *Tebliğler*'de şunu söylemektedir: "Size, topluluk önünde kendi içinizi dışa dökün demiyorum, topluluk önünde kendinizi suçlayın da demiyorum. Size sadece, "Tanrı önünde kendini ifşa et", diye buyuran Peygambere uyanızı istiyorum. Bu sebeple, tek hakiki Hakim olan Tanrı önünde günahlarınızı dualarla ifşa ediniz. Günahlarınızı, ağzınızla değil, vicdanınızın belleğiyle dile getiriniz. vs." *Şerh*'te ise (*İstiğfara Dair, Distinct. V, Cap. Consideret*), günah çıkarmanın sadece insandan kaynaklanan bir hak olduğu kabul edilmektedir. (Kutsal Yazı tarafından tebliğ edilmemiş olup Kilise tarafından yürürlüğe konmuştur.) Yine de bizler, Absolüsyonun büyük yararını ve başka nedenlerle de vicdanlarımız için faydalı olduğunu düşündüğümüzden, günah çıkarma'yı aynen korumuş bulunuyoruz.

Madde 26

Yemeğin Tefrik Edilmesi'ne Dair

Sadece halk arasında değil, aynı zamanda kiliselerde öğretmen olanlar arasında, insan elinden çıkma diğer adetler gibi Yemeğin Tefrik Edilmesi'nin¹⁴ de, inayetin temin edilmesi ve günahların bağışlanması için yararlı olduğuna dair genel bir inanç söz konusudur. Bu şekilde düşünülen bir dünyada, yeni seremonilerin, yeni adetlerin, yeni

¹⁴ Bazı gıdaları mübah, bazılarını haram sayan besin maddelerinde ayrımcı yaklaşım.

bayramların ve yeni oruç günlerinin neredeyse her gün icat edilmesi olağan gelmektedir. Kilisenin öğretmenleri de, bu tür iş ve günleri, inayetin temini için zaruridir biçiminde mecbur kılmışlar, bu iş ve günleri icra etmeyen insanların vicdanlarını ise ciddi biçimde korkutmuşlardır. Adet ve geleneklere ilişkin söz konusu inanışlar, Kilise'ye büyük zarar vermiştir.

Birincisi, İncil'in esas kısmını oluşturan, Mesih'in hayrının ve imanın bilinmesi, yani eylem ve günlerin değil Mesih'in hatırına günahların bağışlandığının bilinmesi için aslında Kilise'nin en önemli ögesi olarak göze çarpması gereken inayet akidesi ve imanın doğruluğu, söz konusu adet ve gelenekler nedeniyle karanlık hale gelmiştir. Pavlos, bu sebeple söz konusu akideye, yani günahların hür biçimde ve Mesih'in hatırı için bağışlandığına iman etmeye büyük bir önem atfedip, Hıristiyan doğruluğunun eylem ve günlerden başka bir şey olduğunu gösterebilmek amacıyla Kadim Kanun'u ve insan eliyle yaratılmış olan gelenek ve adetleri kenara itmiştir. Fakat Pavlos'un söz konusu akidesi, yemeğin ve benzer törensel eylemlerin tefrik edilmesi suretiyle inayete ve doğruluğa doğrudan ulaşacağımızı varsayan bir düşünce yaratan gelenek ve adetler yüzünden neredeyse tamamıyla bastırılıp yok olmuştur. Tövbeyle ilgili olarak imandan hiç bahsedilmeyip sadece kefarete dair eylemlere yer verilmeye, tövbenin sırf kefaret eylemlerinden meydana geldiğine inanılmaya başlandı.

İkincisi, söz konusu gelenek ve adetler, Tanrı'nın emirlerinin karanlık bir hale gelmesine neden olmuştur, çünkü adı geçen gelenek ve adetler Tanrı'nın emirlerinden daha üstün kabul edilmeye başlanmıştır. Hıristiyanlığın, sadece belirli bayramların, törenlerin, oruç günlerinin ve kıyafetlerin tanınıp uygulanmasıymış gibi öğretilmeye başlandı. Söz konusu gün ve eylemlere uymak, uhrevi ve mükemmel bir hayatın yüce sıfatı olarak kendi başına bir varlığa kavuşmaya başladı. Bu arada Tanrı'nın emirlerine, herkesin toplumdaki yerine göre, yani babanın çocuklarını yetiştirmesinde, annenin çocuklarına bakmasında ve hükümranın memleketini idare etmesinde uyulmamaya başlandı. Tanrı'nın emirleri, dünyevi ve nataman diye nitelendirilip, söz konusu parlak ve muhteşem gelenek ve adetlerin çok daha altında görüldü. Bu büyük yanlışlık, samimi vicdanlarda zulüm yarattı, örneğin evlilik hayatlarında ya da medeni görevlerinde nataman bir hayat halinde yaşadıklarını düşünerek elem ve kedere kapıldılar. Buna karşılık, keşiflere ve benzeri insanlara hayran oldular, yanlış bir düşünceye sarak, bu kişilerin yerine getirdiği eylem ve kutladığı günlerin Tanrı'nın daha çok hoşuna gittiğini düşündüler.

Üçüncüsü, gelenek ve adetler, vicdanı büyük bir tehlikeye itti. Zira bütün gelenek ve adetleri yerine getirip icra etmek mümkün olamadığı halde insanlar, bunların icrasını ibadetin zaruri öğeleri olarak gördüler. Gerson, gelenek ve adetlerin hepsini icra edemedikleri ve bütün bu zaman içinde imanın ve inayetin doğruluğunun sağladığı huzurdan tek bir kelime işitmedikleri için pek çok kişinin kedere kapıldığını, bazılarının

intihar bile ettiğini yazmaktadır. *Summa*'cılar ve teologlar, bu tür gelenek ve adetleri topladıkları, vicdanları rahatlatmak için hafifletici öğelerin peşinde koştukları halde, kısıtlamalardan yeterince kurtarıcı olamamakta, hatta bazen vicdanları daha da karıştırmaktadırlar. Bu gelenek ve adetler üzerine odaklanan okullar ve vaazlar, Kutsal Yazı üzerinde düşünme; iman, haç, umut ve medeni işlerin şerefi gibi daha hayırlı akideleri irdelene fırsatını bile bulamamaya başladılar. Bu sebeple Gerson ve diğer teologlar, gelenek ve adetlere ilişkin yürütülen ihtilaf ve mücadelelerden üzüntü duyduklarını, bunların akaidin daha iyi türüne ilginin odaklamayı engellediklerini dile getirdiler. Augustinus da, insan vicdanına bu tür gelenek ve adetler yüzünden gereksiz yere yüklenmeyi yasaklamış, Janarius'a sağduyulu biçimde, söz konusu gelenek ve adetlerin birer kayıtsız nesneymiş gibi icra edilmesini salık vermiştir. Augustinus'un sözleri tam olarak öyledir.

Bu sebeplerden ötürü, öğretmenlerimizin bu konuyu, yanlış olarak iddia edildiği gibi, piskopozlara duydukları nefretten ya da kaba biçimde ele aldıklarını söyleyecek bir durum yoktur. Gelenek ve adetlerin yanlış biçimde anlaşılmasından ileri gelen bu hatalara karşı kilisenin uyarılması ihtiyacı büyüktü. Zira İnci'de, inayet akidesi ve imanın doğruluğu konusunda kilise üzerinde ısrar edilmesi buyurulmaktadır. Ama iman ve inayetin, insanların kendi seçtikleri eylem ve uygulamalarla bunları elde edeceklerini düşündüklerinde anlaşılması mümkün değildir.

Kiliselerimizde bu sebeplerden dolayı, insan elinden çıkmış olan gelenek ve adetlerle inayetin temin edilmeyeceği ya da mazuriyete kavuşulamayacağı, bu tür gelenek ve adetlerin, ibadetin vazgeçilemez öğeleri olmadığı öğretilmektedir. Bu görüşlerine, Kutsal Yazı'dan alınan ispatları da eklemektedirler. Örneğin *Matta 15:3*'de, Mesih'in, alışıldık gelenek ve adetlere uymayan, bu yüzden kanunsuz olmasa da kayıtsız bir eylem yapmış, ama bu yüzden Kanun'un bir tür tasfiyesi anlamına da gelebilecek bir harekette bulunmuş olan Habercilerini savunduğu bildirilmekte ve Mesih şöyle buyurmaktadır (15:9): "Boş yere tapınıyorlar, öğretileri insanların yönergelerine dayanıyor." Buna göre Mesih, boş olan ibadetleri emretmemektedir. Bu sözlerden hemen sonra şöyle buyurmaktadır: "Ağıza giren şey insanı kirletmez" (15:11). Ayrıca Pavlos *Romalılar'a Mektup*'ta şöyle söylemektedir (14:17): "Çünkü Tanrı'nın hükümlerini yiyecek, içecek sorunu değildir." *Koloseliler'e Mektup*'ta da şöyle söylemektedir (2:16): "Bu nedenle, hiç kimse yiyecek içecek, dinsel gün, yeni ay ya da Şabat günü gibi sorunlarda size yargıç kesilmesin." Ayrıca: "Madem Mesih'le birlikte dünyanın ilkel öğeleri karşısında öldünüz, öyleyse niçin dünyada yaşıyormuş gibi dinsel kurallar ardından gidirsiniz? Şunu elleme, şunu ağzına koyma, buna dokunma gibi." (2:20-21). Petros *Habercilerin İşleri*'nde şöyle söylemektedir (15:10): "Şimdi siz neden öğrencilerin boynuna boyunduruk takarak Tanrı'yı denemektesiniz? Bunu ne atalarımız, ne de biz taşıyabildik." Bizler, Efendimiz İsa Mesih'in inayetiyle hem bizlerin hem de atalarımızın

kurtuluşa ereceğine inanırız. Bu buyrukta Petros, Musa'nın olsun ötekilerin olsun, vicdanlarımıza törelerin fazla yükünü yüklemeyi yasaklamaktadır. Ayrıca Petros *Timoteos'a Birinci Mektup'ta* (4:1 ile 4:3), bazı yiyeceklerin yasaklanmasını aldatıcı ruhların ve cinlerin öğretisi olduğunu, çünkü bu yasakların İncil'e aykırı olduğunu, İncil'e göre bütün yiyeceklerin Tanrı'ya hamd edilsin ve inayet beklensin diye yaratıldığını, Hıristiyanlığın bu tür yiyecek ibadetleriyle bir ilgisinin bulunmadığını bildirmektedir.

Burada rakiplerimiz, Jovinianus gibi öğretmenlerimizin de beden ve nefsin terbiye edilmesine karşı olduklarını iddia etmektedirler. Fakat öğretmenlerimizin yazdıklarında bunun tam da tersi görülmektedir. Haç ile ilgili olarak daima, Hıristiyanların çile çekmelerinin icap ettiğini yazmaktadırlar. Nefs terbiyesinin en hakiki, samimi ve yapmacıksız biçimi budur, yani çeşitli çileler çekmek ve Mesih'le birlikte çarmıha gerilmek.

Ayrıca; bedensel yasaklar, bedensel talim ve emellerle, insanları günah işlemeye dürtten tokluk veya tembellikten sıyrılabilmek için insanların kendilerini terbiye edip Tanrı'ya teslim olmalarını öğretmektedirler. Fakat amaç, bu tür talim ve terbiyeler sayesinde günahlarımızın bağışlanması veya inayet kazanılması için uğraş verilmesi değildir. Ayrıca bu tür bir zahiri terbiye, az sayıda ve belirli günlerde değil her zaman takip edilmelidir. *Luka 21:34*'de Mesih şöyle buyurmaktadır: "Kendinize dikkat edin. Zevk ve sefayla, sarhoşlukla, yaşamın kaygılarıyla yürekleriniz katılaşmasın." Ayrıca *Matta 17:21*'de: "Ama böylesi, duadan ve oruçtan başka yolla çıkmaz." Pavlos ise *Korintoslular'a Birinci Mektup'ta* şöyle demektedir (9:27): "Bedenimi eziyorum ve onu tutsak kılıyorum." Burada açıkça görülmektedir ki Pavlos, günahların bağışlanması için nefsin terbiye ediyor değildir. Amacı, bedenini ezerek ruhani şeylere açık olmasını ve üstlendiği çağrıya uygun biçimde görevini yerine getirebilmeyi sağlamaktır. Bu sebeple, bizzatihi oruç tutmayı kınamayız. Kınadığımız şey, belirli gün ve yiyecekleri yasaklayan ve bu eylem ve törenleri ibadedin zaruri öğeleriymiş gibi gösterip vicdanları tehlikeye atan gelenek ve adetlerdir.

Kilise'de doğru düzeni sağlayan yine de pek çok gelenek ve adetlere sadıgız, Ayin sırasındaki Öğretiler Sırası veya büyük bayramlar gibi. Fakat aynı zamanda insanlara, bu tür gelenek ve adetleri icra etmenin Tanrı önünde kendiliğinden mazuriyete yol açmayacağı, herhangi başka bir şey yerine konmadan kaldırıldıklarında ise günah işlenmemiş olacağı ikazında bulunmaktadır. İnsan elinden çıkma gelenek ve adetlere ilişkin böylesi bir özgürlük, Kilise Babaları için de yabancı bir kavram değildi. Örneğin Doğu'da Paskalya'nın zamanı, Roma'dakinden farklıdır. Romalılar bu konuda Doğu Kilisesi'ne bölünme [*Schisma*] ithamında bulununca, başkaları da Romalılar'a, bu tür geleneklerin her yerde aynı olmak zorunda olmadığına dair tavsiyelerde bulunuldu. Ve Irenaeus dedi ki: "Oruç günlerine dair çeşitlilik, iman ahengini bozmaz." Papa Gregory ise *Dist. XII*'de, çeşitliliğin Kilise'nin birliğini bozmadığına dair imalarda bulunmuştur. Ve

ayrıca *Üçlü Tarih*'te Kitap 9'da, birbiriyle benzeşmeyen pek çok gelenek ve adetler toplanmış ve şu açıklamada bulunulmuştur: "Bayramlarla ilgili olarak kurallar koymak, Habercilerin aklından geçmedi, Tanrı'ya ve kutsal hayata iman (yani iman ve sevgi) öğretiler."

Madde 27

Manastır Yeminlerine Dair

Manastır yeminlerine dair tarafımızca öğretilen şeyleri daha iyi anlamak için, manastırların içinde buldukları halleri, buralarda gün içinde yapılan Kutsal Yazı'ya aykırı şeyleri hatırlamakta yarar vardır. Augustinus'un zamanında manastırlar, birer hür birlikti. Daha sonraları, disiplinsizlik başgöstermeye başlayınca, bu disiplini yeniden tesis edebilmek için, adeta itinayla planlanmış bir hapsihanedeki gibi her manastırda yeminler ortaya çıkmaya başladı.

Yavaş yavaş bu yeminlerin dışında pek çok başka ödev ve görev de eklenmeye başlandı. Rüstünü henüz ispatlamamışlara bile takılan bu prangalar, Kutsal Yazı'ya da aykırıydı.

Pek çok kişi, yaşları tutsa da kendi başına hüküm veremeyecek cahilliği yüzünden bu tür bir hayata dahil oldu. Böylece tuzağa düşürülenler, aynı durumda kalmaya mecbur oldular. Sadece bazıları, Kutsal Yazı'lardaki uygulamalardan faydalanarak özgür kalabildi. Özgür kalabilmek, kadın manastırlarında daha da az mümkündü, halbuki latif cinse karşı daha düşünceli olunabilirdi. Genç kadın ve erkeklerin, hayat boyu süren bir ahdi bağlılığa sürüklendiklerini gören geçmişteki pek çok insanda, söz konusu katılık büyük bir infial uyandırdı. Böylesi bir süreçten ne kadar talihsiz sonuçların çıktığını, ne gibi skandalların meydana geldiğini, vicdanlara ne gibi prangalar takıldığını gördüler! Bu kadar önemli bir konuda Kutsal Yazı'ların otoritesinin tam anlamıyla bir kenara kaldırılmış olup hakir kılındığı için büyük bir burukluk içindeydiler. Bütün bu kötülüklere ek ve yeminlere ilişkin olarak, daha itidalli olan keşişleri bile rahatsız eden bir inanış daha gelmekteydi. Buna göre, yeminler Vaftiz'e eş idi. Manastır üyeleri, böylesi bir hayat ile birlikte, günahlarının başışlandığını ve Tanrı huzurunda mazuriyete eriştiklerini düşünüyorlardı. Evet, manastır hayatının sadece Tanrı huzurunda doğruluğu getirmediğini, ayrıca daha büyüklerine de eriştiğini, çünkü manastır hayatında sadece emirlere değil aynı zamanda sözde "evangelik düşünce"ye de uyulduğu varsayıyordu.

Böylece insanların, insana dair hizmetlerle uğraşmayıp sırf Tanrı'nın emirleriyle uyumlu biçimde sürdürülen manastır hayatının Vaftiz'den bile daha iyi, medeni görevler ya da kilise görevleri ifa etmekten çok daha faydalı olduğuna vs. inanmalarını sağladılar. Bu söylenenlerin hiçbirini inkar etmeleri mümkün değildir, çünkü bunlar kendi kitaplarında yazmaktadır. (Ayrıca bu şekilde prangalanmış olan bir kişi manastıra katıldıktan sonra Mesih hakkında pek az şey öğrenmektedir.)

Peki, o halde manastırlarda ne öğretilmekteydi? Bir zamanlar, Kilise'nin yararına işler yapan teoloji ve öteki alanlarda faaliyet gösteren okullardı. Papazlar ve piskopozlar oralarda yetişirdi. Ama artık durum değişti. Herkesçe malum olanı burada tekrar etmenin bir anlamı yok. Bir zamanlar, öğrenmek için cemaat oluşturlardı. Şimdilerde ise, inayet ve doğruluk kazanmak için tesis edilmiş bir hayat biçimi gibi görünmeye çalışmaktadırlar. Evet, bir mükemmeliyet halinde olduklarını öğretip, Tanrı tarafından takdir edilen diğer hayat tarzlarından çok daha üstün bir yere yerleştirirler. Tiksindirici bir abartmaya gitmeden tekrar hatırlattığımız bu şeyler neticede, öğretmenlerimizin öğrettiklerini daha iyi kavrayabilmek için buraya konmuştur.

Birincisi, evlilik bağına kurma konusunda öğretmenlerimiz, tek başına bir hayat geçiremeyen bütün erkeklerin bir kadınla evlenmelerinin kanuna uygun olduğunu öğretirler. Çünkü yeminler, Tanrı'nın emir ve tebliğlerini iptal etme kudretine sahip değildir. Tanrı'nın bu konudaki emri şöyledir (*Korintoslular'a Birinci Mektup 7:2*): "Ama zinadan sakınmak için her erkeğin kendi karısı olsun." Sadece bu emir değildir, ayrıca Tanrı'nın yarattığı ve tebliğ ettiği hal de Tanrı'nın tekil eylemiyle ayrı tutulanlar hariç evliliği şart koşar, *Tekvin 2:18*'de yazılmış olduğu gibi: "Adamın yalnız olması iyi değildir." Bu sebeple, Tanrı'nın bu emir ve tebliğine uyanlar günah işlemiş sayılmazlar.

Buna nasıl itiraz edilebilir? İnsanlar istedikleri kadar yeminlere uyma zorunluluğu hakkında övücü sözler söylesinler, fakat yine de bir yeminin Tanrı'nın bir emrini iptal edemediği gerçeğini saptıramazlar. Kutsal Yazı'lar, yüce olanın hakkının her yeminde ayrı tutulduğunu öğretmektedirler. (Papa'nın aksi kararına rağmen yeminlerin bağlayıcı olmadığını yazarlar.) Hele ki, Tanrı'nın emirlerine karşı gelen yeminlerin kudreti ise çok daha azdır.

Her ne olursa olsun, edilen yemine mutlaka riayet edilmesi gerektiği doğruysa, Roma'daki Papa'nın yeminleri affetme gibi bir hakkı kanuni olamaz, çünkü basit anlamıyla Tanrısız olan bir görevi iptal etme yetkisi hiçbir insanda yoktur. Fakat Roma'daki Papa'lar, yeminleri yerine getirme görevi konusunda yumuşaklık gösterilmesi gerektiğine sağgörümlü biçimde hükmetmişler ve okuduklarımıza göre de, edilen yeminleri pek çok kere iptal etmişlerdir. Manastırdan geri çağırılan Aragon Kralı'nın örneği çok iyi bilinmektedir. Günümüzde de buna benzer örnekler mevcuttur. (Fani çıkarlar uğruna yeminler geçersiz kılınıbiliyorsa, ruhumuzu rahatlatmak amacıyla yeminleri iptal etmek daha da uygun görünmektedir.)

İkinci olarak, rakiplerimiz bir yeminin görevini ya da etkisini niye o kadar abartıyorlar, aynı zamanda yeminin kendi doğası hakkında da hiçbir kelime etmiyorlar, mümkün olan bir şey için yemin edileceğini, hür, kendiliğinden ve isteyerek yemin edilmesi gerektiğini söylemiyorlar? Ebedi iffetin ne ölçüde insanın kendi elinde olduğu bilinmiyor değildir. Böyle bir yemini kendiliğinden ve isteyerek etmiş olanların sayısı ne kadar da azdır! Genç kadın ve erkeklerin, muhakeme edebilecekleri yaşa bile gelmeden

akılları çelinmekte ve bazen de yemin etmek için mecbur edilmektedirler. Bu yüzden, yemini yerine getirme konusunda katı biçimde ısrar etmek adil değildir. Çünkü herkesçe kabul edilmektedir ki, eğer bir yemin kendiliğinden ve isteyerek edilmiş değilse, doğasına aykırı olmuş olur.

Kutsal Yazı'ya dayanan [şeri olan] pek çok kanun, onbeş yaşından önce edilen bütün yeminlerin butlan olduğunu söyler. Çünkü bu yaştan önce, ebedi bir hayata dair karar vermek üzere bir kişide yeterli muhakeme gücü bulunmadığı varsayılmaktadır. İnsanın zayıflığını dikkate alan başka bir şer'ri kanunda, rüşt yaşı daha da ileride kabul edilmekte ve onsekiz yaşından önceki bütün yeminler butlan sayılmaktadır. Peki bu şer'ri kanunlardan hangisine uyulacaktır? Çoğu kişi, yeminlerini söz konusu yaşlardan önce ettikleri için manastırları terk etmek için haklı bir sebebe sahiptir.

Son olarak, bir yemini bozmanın bir cezasının olması gerektiği şartsa da, buradan, kişilerin yaptıkları evliliklerini iptal edilmesi gerektiği sonucu çıkartılamaz. Örneğin Augustinus, böyle evliliklerin iptal edilmesini reddetmektedir (*XXVII. Quaest. I, Cap. Nuptiarum*). Böyle büyük bir otoriteye itibar etmemek kolay değildir, ondan sonra başka kişiler farklı düşünmüş olsa bile.

Evliliğe dair Tanrı'nın emrinin pek çok insanı ettiği yeminden kurtarıyor gibi görünse de, öğretmenlerimiz, edilen yeminlerin butlan olduğuna ilişkin başka bir argüman daha ortaya koymaktadırlar. Buna göre, mazuriyet ve inayet temini için Tanrı'nın emirleri arasında bulunmayan ve insan eliyle seçilip uygulanan bütün Tanrı ibadetleri habistir. *Matta 15:9*'da Mesih şöyle buyurmaktadır: "Bana boş yere tapınıyorlar, öğretileri insanların yönergelerine dayanıyor." Pavlos ise, her yerde, doğruluğun kendi törelerimizde ya da insan eliyle yaratılmış olan ibadet eylemlerimizde aranamayacağını, bunun ancak Mesih'in hatırına Tanrı'nın inayetine kavuşacaklarına inananların imanında aranması gerektiğini öğretmektedir.

Aşıkardır ki keşişler, insan eliyle yaratılmış olan ibadet biçimlerinin günahları başısladığını ve inayet ile mazuriyet kazandırdığını öğretmiştir. Peki, öyleyse bu, Mesih'in ithişamını karalama ve imanın doğruluğunu karıştırıp inkar etmekten başka nedir? Buradan çıkan sonuç, genel olarak edilen yeminlerin, habis ibadetler olduğu ve dolayısıyla butlan olduğudur. Zira Tanrı'nın emrine aykırı olan habis bir yemin geçerli değildir, butlandır. Zira (şeri kanunda yazdığı gibi), hiçbir yemin, insanı habisliğe itemez.

Pavlos şöyle demektedir (*Galatyalılar'a Mektup 5:4*): "Ruhsal yasa aracılığıyla doğrulukla donatılmak isteyen sizlerin Mesih'le ilişkisi kopmuştur. Tanrısal inayetten ayrı düşmüş bulunuyorsunuz." Öyleyse, yeminleriyle mazuriyete kavuşmak isteyenler, Mesih'i dışlamış olurlar ve bu yüzden de inayetten yoksun kalırlar. Zira yeminlere mazuriyet sağlayıcı bir etki atfedenler, esasen Mesih'in ithişamına ait olan bir şeyi kendi emellerine atfetmiş olurlar.

Keşişlerin, ettikleri yemin ve uyguladıkları adet ve gelenekler sayesinde mazuriyete kavuştuklarını, günahlarının bağışlanmasını sağladıklarını ve, evet, daha da büyük saçmalıklar uydurarak kendi emeklerinden başkalarına da pay verebildiklerini öğrettikleri inkar edilemez. Bir kimse, kötü niyetle bu konuları büyötmeye meyledecek olsaydı, keşişlerin bile artık utandıkları ne kadar çok şeyi bir araya getirirdi! Bunun üzerinde ve ötesinde, insan elinden çıkma ibadet biçimlerinin Hıristiyan mükemmelliğinin bir hali olduğuna bile insanları ikna ettiler. Peki bu, mazuriyete erişmeyi insan elinden çıkma şeylere bağlamak değil midir? Tanrı'nın emri olmadan ve insan elinden çıkmış olan bir ibadet şeklini insanlara zorla kabul ettirip bunların insanları mazuriyete kavuşturduğunu öğretmek Kilise'ye karşı büyük bir cürümdür. Zira Kilise'de öğretilmesi gereken doğru iman, bu tür hayret uyandırıcı meleksi ibadet şekilleriyle, fakirlik, eziklik ve evliliksizlik uygulamalarıyla tamamıyla karanlığa gömülmektedir.

İnsanlar, sadece keşişlerin bir kusursuzluk hali içinde olduklarını duyduklarında da Tanrı'nın hükümleri ile Tanrı'ya hakiki ibadet karanlığa gömülmektedir. Zira Hıristiyan kusursuzluğu, kalpte Tanrı korkusunun olması ve büyük bir iman beslemek, Mesih'in hatırına razı olmuş olan bir Tanrı'ya sahip olduğuna inanmak, Tanrı'ya güvenmek, yapılması gereken her şeyde Tanrı'nın yardımını beklemek, bu arada da zahiri hayır işlerinde gayretkeş olmak ve ibadet etmektir. Bütün bunlarda hakiki kusursuzluk ve Tanrı'ya hakiki ibadet yatar. Kusursuzluk; evlenmemek, dilenmek ya da kötü giyinmek değildir. Manastır hayatının yanlış tavsiyeleri, insanlarda zararlı fikirlerin doğmasına neden olmaktadır. İnsanlar, evlenmemeyi aşırı derecede öven sözler işitmektedirler. Bu sebeple de evli olanlar, vicdanları sıkıntılı bir hayat sürmektedir. Sadece dilencilerin kusursuz olduğunu işitmektedirler. Bu yüzden de varlık sahibi olanlar vicdanları sıkıntı içinde ticari işlerini yerine getirmektedir. Öc almamanın meleksi bir tavsiye olduğunu işitmektedirler. Bu yüzden, özel hayatlarında öc almaktan çekinmeyenler, öc almamak gerektiğini sadece bir tavsiye olarak nitelendirirler, Tanrı'nın bir emri olduğunu unuturlar. Başkaları ise, iyi bir Hıristiyanın, medeni bir görevi ya da bir hakimliği tam anlamıyla yerine getiremeyeceğine hükmederler.

Kayıtlarda, evlilikten ve medeni görevler yürütmekten kaçarak kendilerini manastırlara kapatmış olan insanların örnekleri vardır. Buna onlar dünyadan kaçıp Tanrı'nın rızasını daha çok kazanacak bir hayat tarzını izlemek derler. Fakat onlar, insan eliyle tesis edilen değil de Tanrı'nın kendi emirleriyle buyurduğu ibadetlere Tanrı'ya ibadet edileceğini görmüyorlar. İyi ve kusursuz bir hayat, Tanrı'nın emirlerine itaat etmek ve bu emirler doğrultusunda yaşamaktır. İnsanlara bu konularda öğüt verme zarureti vardır.

Bu zamanlardan önce Gerson, kusursuzluk konusunda keşişlerin sahip olduğu hataya ilişkin hiddetlenmiş, manastır hayatının bir kusursuzluk hali olduğuna dair söylemin kendi zamanında yeni çıkmış bir şey olduğunu söylemiştir.

O halde, yeminler hususunda pek çok çarpık ve yanlış fikir söz konusudur, örneğin yeminlerin mazuriyete imkan tanıdığı, Hıristiyan kusursuzluğunu meydana getirdiği, Tanrı'nın öneri ve emirlerini tatbik ettiğini, eylem ve işlerinin dışında da görevler ifa ettiği öğretilmektedir. Bütün bu şeyler, yanlış ve boş olduğu için yeminler geçersiz ve butlandır.

Madde 28

Kilise Görevlilerin Kudretine Dair

Piskopozların kudretine dair çok büyük ihtilaflar vardır. Bazıları, bu tartışmalar sırasında, Kilise'nin kudreti ile Kılıç'ın kudretini münasebetsizce birbirine karıştırmışlardır. Bu karışıklıktan, büyük savaşlar ve çatışmalar meydana gelmiştir. Bu arada, Anahtarların kudretinden cesaret alan Papa'lar, sadece yeni ibadet şekilleri tesis etmekle kalmamışlar, din konularında fikrini beyan etmeyerek ve kaba biçimde gerçekleştirilen dinden afaroz etmelerle vicdanları büyük bir yük altına sokmuşlar, beri dünyanın krallıklarını dönüştürmeye ve İmparator'un elinden İmparatorluğu almaya yeltenmişlerdir. Okumuş ve Tanrı korkusuna sahip insanlar, uzun bir süreden beri Kilise'yi bu konuda eleştirmişlerdir. Bu sebeplerden dolayı öğretmenlerimiz, vicdanlara huzuru geri getirebilmek için, Kilise'nin kudreti ile Kılıç'ın kudreti arasındaki farkı gösterme konusunda büyük çaba sarf etmişler, her ikisinin de Tanrı'nın emirleri dolayısıyla saygıyı ve itaati hakkettiğini, onların dünya üzerinde Tanrı'nın birer lütüfu olduğunu öğretmişlerdir.

Onların görüşüne göre, İncil'e göre Anahtarların kudreti ya da Piskopozların kudreti, İncil'i öğretip okutma, günahları bağışlama ya da bağışlamama ve Sakramentleri icra etme görevi olup bu da Tanrı'nın bir kudreti ya da emridir. Zira Mesih, şu emirle Habercilerini göndermektedir (*Yuhanna* 20:21; atlamalarla): "Baba beni gönderdiği gibi, ben de sizleri gönderiyorum. Kutsal Ruh'u alın. Kimin günahlarını bağışlarsanız, bağışlanacaktır. Kiminkini bağışlamazsanız öylece kalacaktır." *Markos* (16:15): "Dünyanın dört bucağına gidin ve Sevindirici Haber'i herkese yayın."

Ancak bu kudret, çağrıya göre ya tek bir kişiye ya da bir cemaate İncil'i öğreterek ya da vaazederek ve Sakramentleri icra ederek uygulanabilmektedir. Bu bağlamda, cismani şeyler değil uhrevi şeyler bahşedilmektedir, ebedi doğruluk, Kutsal Ruh ve ebedi hayat gibi. Pavlos'un dediği gibi bunlar, Kelam'ı ya da Sakramentlerin icrası işinden hariç doğamaz (*Romalılar'a Mektup* 1:16): "Çünkü Sevindirici Haber'e bağlılığımdan utanç duymuyorum. Çünkü her iman edene kurtuluş sağlayan Tanrı gücüdür." Kilise'nin kudreti, ebedi şeyleri bahşedebileceğine ve sadece Kelam'ın icrasıyla gerçekleşebileceğine göre, medeni kudretle çatışmayacaktır. İlahiler söyleme sanatı ile medeni kudret de çatışmamaktadır. Medeni kudret, İncil'dekinden başka şeylerle uğraşmaktadır. Medeni hükümdarlar, ruhlara değil bedenlere egemendir. İnsanların bedenlerini, zahiri yaralanmalara karşı koruyup, kılıça ve bedensel ceza verme kudretine sahip olan insanları sınırlandırmakta ve medeni adalet ve barışı sağlamaya çalışmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı, Kilise'nin kudreti ile medeni kudret, birbirine karıştırılmamalıdır. Kilise'nin kudretinin kendi vazifesi vardır, o da İncil'i öğretmek ve Sakramentleri icra etmektir. Görevlerin birbirine girmesine izin vermeyiniz. Bu dünyaya ait krallıkları dönüştürmeyiniz. Medeni hükümdarların kanunlarını iptal etmeyiniz. Kanuna uygun itaati kaldırmayınız. Medeni karar ve sözleşmelere ilişkin hükümlere karışmayınız. Dünya devletinin şekline dair medeni hükümdarlara uygulamak üzere kanunlar öğütlemeyiniz. Mesih'in buyurduğu gibi (*Yuhanna* 18:36): "Benim krallığım bu dünyadan değildir." Ayrıca *Luka* 12:14: "Beni üzerinize kim yargıç ya da miras dağıtıcısı atadı?" Pavlos şöyle demektedir (*Filippililer'e Mektup* 3:20): "Oysa biz gökler ülkesindeniz." *Korintoslular'a İkinci Mektup* 10:4: "Çünkü savaşımızın silahları dünyasal silahlar değil, Tanrı gücüyle kaleleri yerle bir edebilecek silahlardır. Bu silahlar, yanılmaları yerle bir eder."

Yukarıdaki sözlere uygun olarak öğretmenlerimiz, her iki kudretin görevleri arasında bir ayrıma gitmekte ve her ikisinin de Tanrı'nın birer armağan ve lütufu olarak kabul görmesini ve saygı gösterilmesini emretmektedirler.

Eğer piskopozlarda Kılıç'ın kudreti varsa bu, onların birer piskopoz olarak İncil'den aldıkları buyruk ve yetkiyle sağlanmış olmayıp, ülkelerindeki medeni işlerin görülebilmesi için insanların yarattığı kanunlar çerçevesinde krallardan ve İmparatorlardan aldıkları kudrettir. Fakat böyle bir görev, İncil'dekinden farklıdır.

Buna göre eğer soru piskopozların nüfuzuna dair ise, medeni otorite ile Kilise'ye dair nüfuz ve salahiyet arasında bir ayrıma gitmek gerekmektedir. Yine İncil'e göre ya da ifade edilemediği gibi Tanrısal hukuktan kaynaklanarak, piskopozlara ait olan piskopozlara dair olanlardır. Yani Kelam ve Sakramentin icrası kendilerine görev olarak emanet edilmişlere; günahların bağışlama, akaide dair karar verme, İncil'e aykırı olan akideleri reddetme ve habislikleri aşıkâr olan insanları Kilise'nin komünyonundan aforoz etme, bunu da herhangi bir insanı zor kullanmayarak ve sadece Kelam'a dayanarak uygulama haricinde hiçbir nüfuz ve salahiyet verilmemiştir. Sayılan hallerde cemaat, piskopozlara zorunlu olarak ve Tanrısal hukukun gereği olarak uymak zorundadır. *Luka*'da buyurulduğu üzere: "Sizleri dinleyen beni dinler." (10:16) Fakat İncil'e aykırı herhangi bir şey öğrettikleri ya da tebliğ ettikleri zaman, cemaatin, Tanrı'nın bu konudaki emirleri arasında bulunan itaat etmeme görevi vardır (*Matta* 7:15): "Yalancı peygamberlerden sakının." *Galatyalılar'a Mektup* 1,8: "Size müjdelediğimiz Sevindirici Haber'le çelişkiye düşen bir haberi size kim bildirirse bildirsin - bu ister biz olalım, isterse gökten bir melek - lanete uğrasın." *Korintoslular'a İkinci Mektup* 13,8: "Hakikate karşı koyabilecek hiçbir gücümüz yoktur. Tersine, yalnız hakikat yararına iş görebiliriz." Aynı yerde: "Oraya geldiğimde Rab'bin bana verdiği yetkiyi sertlikle kullanmayayım. Çünkü bu yetki yıkıcılık için değil, yapıcılık için sağlanmıştır." Aynı şeyi şer'i kanunlar da emretmektedir (*II Q. VII. Cap., Sacerdotes ve Cap. Oves*). Ayrıca Augustinus şöyle der (*Contra Petilianı Epistolam*):

"Hata yapma ihtimalleri varsa ya da Tanrı'nın Bağlayıcı Yazıları'na aykırı herhangi bir şey yaparlarsa, *katholikos* piskopozlara itaat etme zorunluluğumuz yoktur."

Nikah işi ve onda birlik vergi işi gibi çok sayıdaki hususlarda piskopozların kudretinin ve muhakeme yetkisinin olması, onların bu yetkileri ve kudreti insan elinden çıkma hukuktan almalarındandır. Eğer kilisenin önde gelenleri bu hususlarda görevlerini yerine getirmiyorlarsa, bunun suçu, tebasına adalet dağıtmak ve barışı daim kılmak görevi bulunan prenlere aittir, bu konuda onların iradeleri sorulmaz.

Bunun yanında piskopozların; Kilise'de seremoniler tesis etme, yiyecek, bayram günleri ve kilise görevlilerinin çeşitli makamları konusunda kurallar oluşturma kudretine sahip olup olmadıkları tartışılmaktadır. Piskopozlara bu konuda kudret uygun görenler, *Yuhanna* 16:12-13'de Mesih'in şu buyruğunu kaynak olarak göstermektedirler: "Size daha çok söyleyeceklerim var. Ama şu anda bunlara katlanamazsınız. Oysa O - Gerçek Ruhu - gelince sizi tüm gerçeğe yöneltecektir." Bunun dışında, *Habercilerin İşleri* 15:20-29'u da örnek olarak gösterirler, çünkü Haberciler, kanlı şeyleri ve boğulmuş hayvanları yasaklamışlardır. Ayrıca On Emir'e aykırı olduğu halde Şabat'ın Pazar gününe alınmasını örnek verirler. Şabat'ın herkesin itaat ve iştirak etmesi gereken Pazar gününe dönüştürülmesi örneği, Kilise'nin kudretini gösteren ve On Emir'i bile değiştirebilen çok önemle üstünde durulan bir örnek olmuştur.

Fakat bizler bu konuda, piskopozların, yukarıda gösterildiği gibi, İncil'e aykırı olan herhangi bir şeyi ne tesis ne de tebliğ edecek kudrete sahip olmadıkları öğretiriz. Şeri Kanunlar da aynı şeye hükmetmektedir (*Dist. IX*). Günahları bağışlatacak ya da inayet temin ettirecek herhangi bir gelenek veya adeti tesis ya da tebliğ etmenin Tanrı'nın emrine aykırı olduğu aşikardır. Zira böyle yapmakla, yani inayeti temin ettirecek tebliğler sunarak, Mesih'in ihtişamına küfredilmiş olunmaktadır. Ayrıca aşikardır ki, Kilise'de bu nedenle gelenek ve adetler neredeyse sonsuz miktarda artmış, fakat bu sırada da iman akidesi ile imanı doğruluğu konusunda geriye gidilmiş, bunlar bastırılmıştır. Tanrı'da inayet ve her türlü hayrı dilemek için neredeyse her gün yeni bir bayram günü icat, yeni oruçlar tebliğ, yeni seremoniler ve aziz bayramları tesis edilmiştir.

Adetler icat edip yürürlüğe koyanlar, Tanrı'nın emirlerine aykırı davranmış olurlar, eğer belirli yiyeceklerin, belirli günlerin ve benzeri şeylerin günah olduğunu söyleyip kanunun prangalarıyla Kilise'yi yük altına sokacak olurlarsa. Hıristiyanlarda da Tanrı'nın inayetini kazanmak için Levi ibadetine benzer bir ibadetin gerekli olduğunu, Tanrı'nın Habercilere ve piskopozlara böyle bir görevi yüklediğini söyleyip yazanlar, böyle bir şey yapmış olurlar. Bazı durumlarda piskopozlar bile, Musa'nın kanununu yanlış biçimde örnek almış bulunmakta ve yanlış adet ve geleneklere göre, ötekilere uyulsa bile bayram günlerinde bedeni iş yapmak ölümcül bir günah olarak addedilmekte, dua vakitlerini kaçırmak ölümcül bir günah sayılmakta, oruç tutmak suretiyle Tanrı yatıştırılmaya çalışılmakta, belirli hallerde günahların affedilemeyeceği,

bunun için Kilise görevlilerinin lazım geldiği, Şeri Kanunların ise sadece kilisenin kendi idari cezalarını affedebileceği, ama suçun kendisini ortadan kaldıramayacağı öne sürülüp bunlara inanılmaktadır.

Nasıl olur da piskopozların Kilise'ye, vicdanlara prangalar takan bu gibi adet ve gelenekleri dahil etme kudreti ve hakkı vardır? Zira Petros, öğrencilerinin boynuna boyunduruk takma hakkına kimsenin sahip olmadığını söylemektedir (*Habercilerin İşleri* 15:10). Pavlos ise, yetkinin yıkıcılık için değil yapıcılık için sağlandığını söylemektedir (*Korintoslular'a İkinci Mektup* 13:10). Peki, o halde niçin bu gelenekleri tesis ederek günaha giriyorlar ve günahı artırıyorlar?

İnayet temin etmek veya selamete erişmek için şart olduğunu ileri sürmek için gelenek ve adetlerin icat ve tesis edilmesini yasaklayan açık ayetler vardır. Örneğin Pavlos, *Koloseliler'e Mektup'ta* şöyle söylemektedir: "Bu nedenle, hiç kimse yiyecek içecek, dinsel gün, yeni ay ya da Şabat günü gibi sorunlarda size yargıç kesilmesin. Bunlar ileride beklenenlerin gölgesinden başka bir şey değildir. Somut gerçek Mesih'tir." (2:16-17). "Madem Mesih'le birlikte dünyanın ilkel öğeleri karşısında öldünüz, öyleyse niçin dünyada yaşıyormuş gibi dinsel kurallar ardından gidersiniz? Şunu elleme, şunu ağzına koyma, buna dokunma! Bunların tümü kullanışla çürüyen şeylerdir. İnsanların yönergelerine ve öğretilerine dayanan kuramlardır." (2:20-22). Yine *Titos'a Mektup'ta*, gelenek ve adetleri açıkça yasaklamaktadır: "Yahudi masallarına, gerçeği bırakıp gidenlerin buyruklarına kulak asmasınlar." (1:14).

Mesih, *Matta'da*, gelenek ve adetleri zorunlu kılanlar hakkında şöyle buyurmaktadır: "Bırakın onları. Onlar körlerin kör kılavuzlarıdır." (15:14). Bu tür ibadetleri yasaklayarak: "Göksel Babam'ın dikmediği her fidan kökünden sökülecektir." (15:13).

Eğer piskopozların, sonu gelmez gelenek ve adetler icat ederek kiliseleri boyunduruk altında ezme, vicdanlara da prangalar takma hakkı varsa, o zaman niçin Kutsal Yazı'da sık sık bu tür gelenek ve adetlerin icat edilip bunlara itaat edilmesi yasaklanmaktadır? Niçin bu tür gelenek ve adetler hakkında "aldatıcı ruhlar ve cinlerin öğretisi" (*Timoteos'a Birinci Mektup* 4:1) buyurulmaktadır? Kutsal Ruh boş yere mi bu konuda ikaz buyurmuştur?

İnayet temin etmek için veya Tanrı'nın iyiniyetini kazanmak tesis edilen gelenek ve adetler İncil'e aykırı olduğuna göre, hiçbir piskopoz bunlara dayanan ibadetleri mecbur kılamaz. Zira Hıristiyanlıkta, Hrisityanların Hürriyeti akidesini korumak zorundayız. Yani mazuriyet kazanmak için kanunun esareti şart değildir. *Galatyalılar'a Mektup'ta* belirtilmiş olduğu gibi: "Mesih bizi özgür olalım diye özgürlüğe kavuşturdu. Öyleyse özgür kişiler gibi dimdik durun ve yeniden kölelik boyunduruğuna girmeyin." (5:1). İncil'in esas kuralının muhafaza edilmesi zaruridir, bu da inayetin Mesih'e iman ederek kazanılacağı ve bunun için insana dair bir eylemin ya da insan elinden çıkma bir ibadetin gerekli olmadığıdır.

Pazar günü ayini benzeri kilise kuralları ve seremoniler hakkında ne düşüneceğiz? Buna verdiğimiz yanıtta deriz ki, piskopoz ve papazların kurallar geliştirmeleri, ibadetin düzeni içindir, Tanrı'nın inayetini kazanmak, günahların bağışlanmasını sağlamak veya vicdanları huzura erdirmek için değil. Bunları zaruri bir ibadet olarak göstermek ve icra edilmediği takdirde günah işlenmiş olacağını söylemek yanlıştır. Örneğin Pavlos, Korintoslular'a şöyle demiştir: "Başı örtülmemiş olarak dua ya da peygamberlik eden her kadın başının saygınlığını hiçe indirir." (*Korintoslular'a Birinci Mektup* 11:5). Ayrıca: "İki ya da en çok üç kişi sırayla konuşsun, bir kişi de çeviri yapsın." (14:27) vs.

Bu tür yönergelerin, kilisede sevginin ve huzurun devamı, kimsenin başkasını incitmemesi, her şeyin belirli bir düzen içinde yapılması ve karışıklık çıkmaması için uygulanması uygundur (bakınız *Korintoslular'a Birinci Mektup* 14:40, karşılaştırınız *Filimon'a Mektup* 2:14). Fakat bu yönergelerin, selamete kavuşmak için zaruri olduğu, icra edilmediği takdirde günaha girileceği düşünülerek vicdanlar boyunduruk altına alınmasın. Nasıl ki, başını örtmeden dışarıya çıkan bir kadın başkalarını rahatsız edip kızdırmadıkça bir günah işlemiyorsa.

İşte bu türdür Pazar Ayini, Paskalya, Pentekost ve benzeri bayram ve törenler. Zira Pazar Günü Ayininin, Şabat'ın yerine getirilmiş ve bu adetin icrasının zaruri olduğunu söyleyenler çok yanılmaktadır. Zira Kutsal Yazı, Şabat'ı kaldırmıştır, çünkü Sevindirici Haber'in nail olmasıyla birlikte Musa'nın adet ve törenlerinin ilga edilebileceği tebliğ edilmiştir. Fakat, insanların hangi gün bir araya geleceklerini bilmeleri için Kilise'nin, Pazar gününü bu iş için seçip tayin etmiş olduğu görülmektedir. Pazar gününün seçilmiş olmasının bir başka sebebi ise, insanlara Hıristiyan hürriyetine dair başka bir örnek daha vermek ve ne Şabat'ın ne de başka bir gününün gerekli olmadığını göstermektir.

Musa kanununun değiştirilmesi, Yeni Ahit'in seremonileri, Şabat'ın değiştirilmesi gibi konularda çok fazla hatalı tartışmalar yapılmaktadır. Bu tartışmaların ortak kaynağı, Levitik ya da Musevi ibadetlerinin yerine Hıristiyanlıkta da benzer ibadetlerin bulunması gerektiği gibi yanlış bir düşüncedir. Bunlara göre Mesih, güya Habercilerine ve piskopozlara, selamete ermek için zaruri olan yeni seremoniler icat etmelerini buyurmuştur. Bu tür hatalar ve yanlışlar, doğru imanın açık ve sarıh biçimde öğretilmemesinden dolayı Kilise'ye sızmıştır. Halen pek çok kişi, Pazar gününün icra edilmesi gereken bir gün olduğunu tartışmaktadır, halbuki bu günün Tanrı'dan gelme bir özelliği yoktur. Bayram günlerinde çalışıp çalışmama hakkında görüşler ve ölçüler icat etmektedirler. Peki, bu tartışmalar, vicdanları bağlayan prangalardan başka nedir ki? Bu tartışmalar, gelenek ve adetleri değiştirmeye gayret ediyor olsalar da, aynı gelenek ve adetlerin zaruri olduğuna dair düşünceler mevcut kaldıkça herhangi bir iyileşmeyi gözlemlemek mümkün değildir. İmanın doğruluğu ve Hıristiyan hürriyeti konusunda hiçbir şey bilmeyenler, öyle düşünürler.

Haberciler, "boğazı sıkılarak öldürülmüş hayvanlardan ve kandan uzak durun" diye buyurmuşlardır (*Habercilerin İşleri* 15:20). Fakat buna artık kim uymaktadır? Bu buyruğa uymayanlar da aslında günah işlememişlerdir, çünkü Habercilerin amacı, vicdanlara böyle bir boyunduruk ile yük getirmek değil, çatışmaları önlemek için bir süre için yasak getirmişlerdir. İşte bu yönergede de, ilga edilmemiş olan Hıristiyan akaidinin esas ögesini daima dikkat almak gerekecektir. Neredeyse hiçbir eski Şeri Kanun, kelime kelimesine yerine getirilmez. Neredeyse hergün bazı yönergeler geçersiz ilan edilmektedir, bu gelenek ve adetlerin titiz bekçileri bile bazılarını iptal etmek zorunda kalmaktadır. Söz konusu adet ve geleneklerde bir iyileşmeye gidilmedikçe, zaruri olmadıkları halde Şeri Kanunlara uyulduğu anlaşılmadıkça, adet ve gelenekler ortadan kalksa da herhangi bir günah işlenilmiş olmadığı kavranmadıkça vicdanlara gereken itina gösterilemeyecektir.

Piskopozlar, günah işlemeyen icra edilebilecek gelenek ve adetler konusunda daha açık olsalardı, insanların bu konuda daha itaatkar olacaklarını görecektik. Fakat onlar, tam tersini yapıyor ve kutsal Sakramentin iki ögesini yasaklayıp kilise mensuplarına evlenmeyi yasaklıyorlar. Kilise mensubu olacaklardan, şüphesiz esasen kutsal İncil'e uygun olan evlenme konusunda vaaz vermeyecekleri yönünde bir yemin talep ediyorlar. Kiliselerimiz, piskopozların onurlarını zedeleyerek bir barış ve anlaşma ortamına geçmek istemiyorlar. Ama böyle bir barış ve ahenk, zor durumdaki piskopozların da yararına olacaktır. Buna karşılık bizler, aslında Kilise'de zaten mevcut bulunmayan ve Hıristiyan kilisesinin adetleri arasında da girmeyen, belki başlangıçta bir fikir olarak çeşitli sebeplere sahip olduğu halde artık zamanımıza da uymayan adaletsiz prangaları kaldırmaları için piskopozlara sesleniyoruz. Şüphesiz pek çok yönergenin, yanlış anlamalar sonucunda kabul edilmiş olduğu da inkar edilemez. Bu yüzden piskopozlar, bir büyüklük göstererek söz konusu yönergeleri iyileştirmeliler. Böyle bir değişikliğin, Hıristiyan birliğini muhafazaya yönelik olduğundan hiçbir sakıncası yoktur. İnsan elinden çıkmış olan pek çok yönerge, gelenek ve adet, zamanla kendiliğinden ortadan kalkmış ve Şer'i Kanunlardan da görüleceği üzere pek çoğunu icra ve takip etme zorunluğu kalmamıştır. Fakat bu gibi gelenek ve adetlerde iyileşmeye gidilemeyecek, bunların icra edilmemesinin karşılığı olarak hala günah olduğu söylenecek olursa, Habercilerin buyurduğu emre uymak zorunda kalırız: "İnsanları değil Tanrı'yı dinlememiz gerekir." (*Habercilerin İşleri* 5:29).

Petros'un Birinci Mektubu'nda Petros, "yönetiminize verilenlere egemen kesilmeyin, ama sürüye örnek olun" (5:3) diyerek piskopozların efendi olup kilisenin hükümdarı olmaları yasaklanmıştır. Bizim amacımız, piskopozların elinden güçlerinin nasıl alınacağını hesabını yapmak değildir. Arz ve talep ettiğimiz şey, vicdanların günah işlemeye zorlanmasının artık önüne geçilmesidir. Bu talebimize uymazlar ve gözardı ederlerse, bölünme ve schisma'yı adil biçimde önlemek görevleriyken bölünmeye yol açan bu sertlikleri yüzünden Tanrı'ya nasıl cevap vereceklerini düşünsünler.

Sonuç

Bunlar, ihtilafli olarak addedilen ana maddelerdir. Aslında çok daha fazla istismarı ve yanlışları saymak mümkün iken, yazımızın çok uzun ve kapsamlı olmasına önlemek gayretiyle ihtilafli konuların sadece ana maddelerini ortaya koyduk. Diğerlerini bunlardan kolayca çıkarsamak mümkündür. Endüljans, hac görevleri ve aforoz konusunda eskiden beri çok şikayet vardır. Papazlar ile keşişler arasında ise, günah çıkarma, cenaze merasim, ölü duası ve pek çok başka hususlarda ihtilaflar çıkmıştır. Bu tür çatışmaları, iyi niyetimiz yüzünden atladık ve devamızın daha iyi anlaşılması için sadece ana ihtilaf konularını dile getirdik. Bu İman İkrarı ile insanlarda nefret ve düşmanlık uyandırılmak istendiğini iddia etmek de mümkün değildir. Bizler sadece zorunlu gördüğümüz ve dile getirilmesini istediğimiz konuları ele alarak, ne Kutsal Yazı'ya ne de katolikos Kilise adetlerine aykırı olan hiçbir akidenin veya seremoninin tarafımızca kabul edilmediğini belirtmek istedik. Aşıkardır ki, hiçbir yeni ve imansız akidenin kiliselerimize sızması konusunda Tanrı'nın da yardımıyla çok büyük itina gösterdik. Yukarıda sunulan maddeler, Emperyal Majestelerinin Fermanına uygun olarak tarafımızca takip edilen iman esaslarının ve öğretilen akaidin ikrarı amacıyla hazırlanmıştır. Bu maddelerde eksiklikler bulanlara, Tanrı'nın Kutsal Yazısı'na başvurmaları ve buradan bilgilenmeleri tavsiye olunur.

Emperyal Majestelerinin En İtaatkar Tebaları:

Saksonya Arşidükü ve Elektör Johann,

Brandenburg Markgraf'ı Georg,

Lüneburg Arşidükü Ernst (kendi yazısıyla),

Hessen Landgraf'ı Philipp,

Saksonya Arşidükü Johann Friedrich,

Lüneburg Dükü Franz,

Anhalt Prensi Wolfgang,

Nürnberg Belediyesi,

Reutlingen Belediyesi.